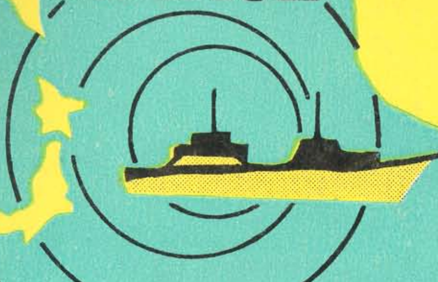
104

CONSILIUL SECURITĂȚII STATULUI
DIRECȚIA PERSONAL ȘI INVĂȚĂMINT

INTRE



WASHINGTON

SI



TOKIO



„...Întotdeauna trebuie să se aibă în vedere că serviciul de informații este la fel de util atît în timp de pace cît și în timp de război. Cu cît un stat își are mai bine pregătit serviciul de informații pentru orice fel de împrejurări, cu atît mai bine el va reuși să facă față acestora cu succes... Serviciul nostru de informații își intensifică activitatea în timp de război, pe cînd în timp de pace o slăbește. De fapt, un asemenea mod de lucru are consecințe serioase în sistemul general de securitate...“.

CONSILIUL SECURITĂȚII STATULUI
DIRECȚIA PERSONAL ȘI ÎNVĂȚĂMÎNT

ÎNTRE WASHINGTON ȘI TOKIO

PENTRU UZ INTERN

SERIA 1382

1971

Traducere de maior CONSTANTIN DOBRE
Copertă realizată de căpitan EMILIAN GRASU

DIN PARTEA REDACȚIEI

Cu mult timp înainte de începerea celui de-al doilea război mondial, două dintre principalele viitoare forțe beligerante — Statele Unite ale Americii și Japonia — începuseră încleștarea din care aveau să se desprindă, cel puțin temporar, abia în anul 1945. Lupta dintre ele a început, așa cum se petrec lucrurile frecvent în lumea contemporană, printr-o confruntare pe frontul războiului nevăzut, acela al spionajului și contraspionajului. Această luptă ne este prezentată — în anumite privințe de pe poziții subiective, cu scopul de a apăra interesele cercurilor conducătoare americane — de către unul dintre participanții activi la acțiunile de spionaj și contraspionaj ale S.U.A. împotriva Japoniei.

Sub formă de memorii, autorul redă o seamă de momente interesante din activitatea îndelungată pe care a desfășurat-o în calitate de lucrător de informații și de contrainformații în serviciul de spionaj al marinei militare, din 1920 pînă în 1945. Multe dintre datele pe care ni le pune la dispoziție în legătură cu serviciile de spionaj american și japonez sînt inedite. Din acest punct de vedere se impun atenției mai ales problemele privind „caracterul japonez" și cele referitoare la organizarea și ducerea „războiului psihologic" împotriva Japoniei.

Aspectele privind „războiul psihologic" sînt prezentate în mai multe capitole ale lucrării, subliniindu-se în detaliu

atît modul de organizare și desfășurare a lui, cît și acțiunile concrete cu un asemenea caracter întreprinse de serviciul de spionaj american în timpul celui de-al doilea război mondial. Astfel, autorul își exprimă opiniile în legătură cu oportunitatea „războiului psihologic", formele pe care acesta să le îmbrace, mijloacele și metodele care să fie utilizate și eficiența lui. Intr-o serie de cazuri, problemele abordate sînt redate cu scopul vădit de justificare a acțiunilor realizate de S.U.A. împotriva Japoniei.

Studiul cu discernămînt al lucrării va permite cititorului sesizarea unor astfel de aspecte și reținerea acelor probleme ce sînt de natură să contribuie la lărgirea cunoștințelor în legătură cu activitatea a două dintre cele mai periculoase servicii de spionaj capitaliste — cel american și cel japonez.

ÎN JAPONIA

1. O NOUĂ MISIUNE

La 4 octombrie 1920, șeful Direcției de spionaj a marinei militare, căpitanul de rangul 1 Endrigo Long, mi-a înmînat, în cabinetul său de la Ministerul Marinei Militare, ordinul semnat de ministrul marinei, Joseph Daniel, în care se arăta : „...Sînteți eliberat din funcția pe care o ocupați în prezent și trebuie să vă pregătiți ca, încă în această lună, să mergeți la Tokio pentru a studia limba japoneză și poporul nipon... Folosirea dv. peste ocean, pe uscat, este dictată de interese de stat".

— Deși lucrați în cadrul Direcției de spionaj a marinei militare, în Japonia — mi-a spus Long — nu veți merge în calitate de ofițer de informații, ci pentru a învăța limba. Mai mult chiar, vă sfătuiesc să vă țineți cît mai departe de activitatea de culegere a informațiilor. Dorim ca dv. să vă înapoiați acasă cu un alt gen de informații, și anume cu cunoașterea limbii japoneze și a poporului nipon.

Incercînd să-mi explic esența misiunii ce îmi fusese încredințată, am ajuns la concluzia că, orice ar fi spus șeful Direcției de spionaj a marinei militare, sarcina mea avea o legătură indisolubilă cu activitatea de informații. In sinea mea gîndeam : „Oare studierea unei limbi străine și a unui popor necunoscut poate fi ruptă de activitatea de culegere a informațiilor ? Cum aș putea, chiar dacă doresc, ca, stu-

diind poporul japonez și limba lui, să mă abțin de la culegerea de informații despre Japonia ?".

Evenimentele ce au urmat imediat după discuția pe care am avut-o cu Long mi-au confirmat în bună măsură aceste reflecții. Astfel, în mod cu totul neașteptat, a trebuit să fac cunoștință cu serviciul de spionaj japonez, care, în acel timp, se străduia să-și întindă tot mai mult tentaculele în Washington. Mi s-a ordonat ca, pînă la întocmirea formalităților necesare deplasării în Japonia, să mă instalez într-o clădire destinată celibatarilor, aflată în apropierea clubului flotei marinei militare. Locuința ce mi s-a repartizat se afla deasupra apartamentului pe care îl ocupa în acel timp căpitanul de rangul 1 Ued, atașatul militar naval al Japoniei la Washington. El era cunoscut drept un element de bază al rețelei de spionaj japoneze existente în S.U.A. și, în consecință, am fost însărcinat să raportez toate detaliile din comportarea lui.

In urma unei supravegheri amănunțite, am stabilit că Ued este un celibatar vesel, căruia îi plac foarte mult femeile. Nu mi-a fost însă greu să aflu că femeile ce îl vizitau erau, de regulă, funcționare la Ministerul Marinei Militare, printre care și o stenodactilografă pentru materiale secrete la secretariatul ministerului. Această constatare a determinat o seamă de schimbări, făcute în mod discret, în rîndul personalului feminin din minister.

Intre timp, mi s-a comunicat că formalitățile sînt gata, iar pe 11 octombrie am plecat spre Japonia. La Tokio am fost întîmpinat de căpitanul de rangul 1 Edward Watson, atașatul naval al S.U.A. în Japonia, care se bucura de mare popularitate printre ofițerii marinei japoneze, inclusiv în fața amiralului Sato. Watson m-a prezentat celor mai importante personalități ale flotei militare japoneze. In acest mod am făcut cunoștință cu ministrul marinei militare, cu șeful statului major, precum și cu cel al serviciului de spionaj al marinei militare. Ultimul era căpitan de rangul 1 și se numea Kitisaburo Nomura. El va fi, de altfel, viitorul ambasador al Japoniei în Statele Unite ale Americii. Pe No-

mura l-am cunoscut mai bine în perioada de pregătire a Conferinței de la Washington [1], pe care Iamato Itihasi — secretarul delegației japoneze la această conferință — a caracterizat-o drept o mare aventură diplomatică. La Londra, Washington și Tokio serviciile de spionaj englez, american și japonez depuneau eforturi susținute pentru a afla propunerile și proiectele pe care delegațiile celor trei țări intenționau să le prezinte la conferință.

Watson era ocupat pînă peste cap cu studierea planurilor japoneze, despre care noi știam destul de multe lucruri. O serie de date ne parveneau din corespondența Ministerului Afacerilor Externe japonez cu ambasadele Japoniei din străinătate, pe care noi o interceptam și o descifram. Aceste date se refereau însă la aspectele de ordin diplomatic ale problemelor complexe pe care conferința și le propunea să le rezolve, detaliile rămînînd insuficient de bine cunoscute. Pentru japonezi, limitarea dezvoltării flotelor maritime militare era deosebit de complicată, avînd în vedere că ea se discuta într-un moment cînd cercurile lor conducătoare erau pe punctul de a dezvolta tot mai mult flota niponă.

— Japonia — mi-a spus Watson — știe foarte bine că trebuie să aleagă între limitarea și extinderea înarmărilor. De asemenea, știe că noi avem de gînd să limităm înarmarea, dar că, în același timp, nu ne sperie nici dezvoltarea acesteia. Dacă vom recurge la extinderea înarmărilor, Japonia va rămîne mult în urmă și se va trezi o putere maritimă secundară. Este de presupus deci că japonezii, înghițind pilula amară cu zîmbetul pe buze, vor recurge la un compromis.

Watson ajunsese la această concluzie și datorită informațiilor pe care le obținuse în cadrul multiplelor întîlniri avute cu ofițeri japonezi din cadrul flotei maritime militare, căreia i se rezerva unul dintre rolurile de seamă în viitorul

[1] Este vorba de Conferința din anii 1921—1922 de la Washington între S.U.A., Anglia și Japonia în legătură cu limitarea dezvoltării flotelor maritime militare.

Japoniei. Eram deci martorul unei lupte maritime care însă nu se desfășura pe mare, ci într-un salon de primire din raionul Simbasi, unde Nomura și colegii lui se întîlneau destul de des pentru a rezolva diferite probleme sau, pur și simplu, pentru a se distra. Acum, cînd pregătirea pentru Conferința de la Washington ajunsese într-o fază destul de avansată, aceste întîlniri erau tot mai dese. Atît Watson cît și Nomura depuneau mult zel pentru a se iscodi reciproc și a surprinde în cadrul acestor întîlniri intime reflecții și observații utile scopurilor pe care le urmăreau.

La întrunirile respective, ambele părți erau destul de bine reprezentate : Watson era însoțit de ajutorul său, căpitanul de rangul 3 John Macklarane, și de mine, iar Nomura, de căpitanul de rangul 1 Nagano și de căpitanul de rangul 2 Ionai, ofițeri foarte bine pregătiți din statul major al flotei maritime militare japoneze. Importanța acestor întîlniri poate fi reliefată și de faptul că cei trei ofițeri japonezi aveau să ocupe — peste cîțiva ani — o situație destul de înaltă în ierarhia politică a țării lor. Nomura a fost numit — așa cum am mai arătat — ambasador în S.U.A. ; Ionai a devenit ministrul flotei maritime militare și a funcționat în acest post pînă la 27 septembrie 1940 ; Nagano a condus statul major general al flotei maritime militare în perioada dinaintea și în primii ani ai celui de-al doilea război mondial.

In septembrie 1921, Watson m-a chemat în cabinetul său pentru o problemă care s-a dovedit a fi extrem de importantă în viața mea. Mi-a încredințat prima misiune secretă.

— Dispun de informații, a început el, pe care aș dori să le trimit la Washington. Sînt foarte importante. Noi trebuie să cunoaștem cît mai mult despre limitele pînă unde pot merge japonezii cu măsurile de compromis pe care preconizează să le întreprindă la conferință. De aceea, informațiile pe care le am trebuie verificate și reverificate cu cea mai mare scrupulozitate, înainte de a fi trimise în S.U.A. Doresc ca această treabă să o faci tu împreună cu Macklarane. Va trebui ca voi doi să frecventați în mod re-

gulat casa din Simbasi, unde eu, dată fiind calitatea oficială pe care o am, nu pot merge destul de des. In afară de aceasta, din felul în care Nomura se comportă în prezența mea la aceste reuniuni am dedus că mă consideră „neexploatabil". Va trebui să aflați cît mai multe lucruri despre planurile japonezilor la conferință și să mă țineți neîntrerupt la curent cu cele stabilite. Datele pe care le veți furniza japonezilor vi le voi comunica personal, de fiecare dată.

Evenimentele s-au desfășurat conform previziunii lui Watson. In felul arătat, noi am obținut informații care au verificat pe cele procurate de Watson și care au permis găsirea cheii planurilor pe care baronul Kato, șeful delegației japoneze, urma să le prezinte la conferință. Astfel, am stabilit că în cercurile japoneze predomina punctul de vedere conform căruia în cadrul conferinței să se meargă pînă acolo încît să fie acceptate propunerile americane. Drept urmare, Statele Unite ale Americii au participat la conferință în deplină cunoștință de cauză asupra problemelor care trebuiau rezolvate.

2. ÎN DJUSI

Concomitent cu activitatea de culegere a informațiilor trebuia însă să mă ocup și de realizarea scopului principal pentru care venisem în Japonia: învățarea limbii acestei țări și cunoașterea modului de viață nipon. Așa se face că în aprilie 1922 mă aflam în Djusi, un sat de pescari, aflat nu departe de Tokio, bucurîndu-mă de toată grija și respectul gazdelor mele — O-Haru-san (în traducere, Fata-Primăvară) și O-Hațu-san (Fata-Vară). Admiram marea cînd Fata-Primăvară m-a anunțat că un japonez, pe nume Kisiro Sato, dorește să discute cu mine. Sato-san locuia în Djusi și, avînd în vedere modul cum au evoluat relațiile noastre în urma vizitei pe care mi-a făcut-o, l-aș putea numi drept primul meu agent. Aproximativ doi ani de zile el a fost pentru mine cea mai bună sursă de informații, un fel de ghid

în descifrarea politicii şi planurilor japonezilor. Intrînd, mi-a spus :

— Sînt vecinul dv. și mă numesc Sato. V-am văzut aseară, de la fereastra locuinței mele, cum vă plimbați îngîndurat pe malul mării. Soția m-a sfătuit să vă vizitez pentru a vă face clipele petrecute aici cît mai plăcute.

In cazul de față, Sato mi-a reliefat un mod de comportare nespecific japonezilor. Un alt compatriot de-al său nu ar fi luat în considerație sfatul soției. Ba mai mult, nici nu ar fi amintit de ea. Cîteva momente nu a mai spus nimic, parcă așteptînd să încep eu discuția și încercînd să-mi pătrundă gîndurile. Apoi, dintr-o dată, cu un ton aspru, aproape neprietenos, m-a întrebat direct :

— De ce ați venit în Djusi ?

— In Japonia am venit pentru a învăța limba dv., Sato-san. Viața tumultuoasă de la Tokio nu-mi este însă prielnică în această privință. In Djusi cred că voi reuși să-mi concentrez întreaga atenție spre însușirea limbii japoneze, precum și în direcția cunoașterii modului de viață nipon.

De fapt, acesta era adevărul. Djusi îmi fusese recomandat ca un loc de unde pot observa viața japonezilor în mediul rural așa cum este ea în realitate. Majoritatea locuitorilor erau pescari. Contrastul față de oraș era mai mult decît evident : portul european lipsea cu desăvîrșire, iar manierele oamenilor erau lipsite de elemente moderniste și de etichetă. Sato era singurul punct de legătură între lumea din Djusi și cea pe care o lăsasem la Tokio. Și pentru Sato, Djusi era un fel de refugiu, dar din cu totul alte motive. Sănătatea lui era șubredă și spera ca în Djusi să-și refacă puterile sub influența binefăcătoare a naturii. Observînd în privirea mea un fel de curiozitate față de întrebarea ce mi-o pusese, Sato s-a grăbit să-mi spulbere nedumerirea :

— Mă puteți considera indiscret și oarecum aveți dreptate, deoarece și eu desfășor o anumită activitate de cercetare, al cărei obiect este prietenia. Poate părea și caraghios și tragic, dar eu nu am încă un prieten.

Aşa a început prietenia mea cu Sato-san. Era un om care privea lucrurile în perspectivă, care înţelegea că rînduielile vechi din Japonia trebuiau schimbate pentru a face loc noului, progresului. De asemenea, era cult şi bine documentat în problemele de ordin politic. Fiind consilier secret al primarului oraşului Tokio, îndeplinea, în această calitate, diverse însărcinări şi i se încredinţau multe secrete. De exemplu, el era în deplină cunoştinţă de cauză asupra modului de elaborare şi a conţinutului pe care urma să-l aibă „Memorandumul Tanaka“ [1].

A doua zi după întîlnirea cu Sato, poliţia japoneză mi-a dovedit că nu este de loc străină de ceea ce eu fac în Djusi. Poştaşul mi-a adus o notă telefonică prin care adjunctul ministrului forţelor militare navale japoneze îmi comunica următoarele : „Dacă mîine veniţi la Tokio, vă rog să treceţi, la ora 11, pe la Ministerul Forţelor Militare Navale“.

Am hotărît să dau curs invitaţiei şi, la ora fixată, mă aflam în faţa adjunctului ministrului. La un birou alăturat, ce părea a fi fost introdus nu de mult în cameră, se afla un ofiţer japonez pe care nu-l cunoşteam.

— De ce v-aţi îngropat într-o localitate aşa de mică ca Djusi ? a început discuţia, cu un ton vesel, adjunctul de ministru.

— Este un loc minunat pentru a învăţa limba dv. atît de grea. La Tokio, recepţiile şi celelalte preocupări asemănătoare nu-mi oferă un astfel de prilej.

— Cunoaşteţi pe căpitanul de rangul 2 Tamon Iamaguti care, în prezent, studiază limba engleză în S.U.A. ? m-a întrebat celălalt ofiţer.

— Nu-l cunosc, i-am răspuns.

In acest mod am luat cunoştinţă pentru prima dată de numele Iamaguti, omul cu care mă voi ciocni de multe ori

1 Memorandumul Tanaka — raportul secret al primului ministru japonez, generalul Tanaka, pe care acesta l-a prezentat împăratului în 1927 şi în care se proclama politica agresivă a Japoniei împotriva Chinei şi a altor state din Asia.

în următorii douăzeci de ani. Intrebarea mi s-a pus deoarece, așa cum aveam să aflu mai tîrziu, Iamaguti nu se ocupa în S.U.A. numai de cunoașterea limbii engleze, ci și de activitatea de culegere a informațiilor. Ofițerul necunoscut a continuat :

— Nu avem nimic împotrivă ca să stați în Djusi atîta timp cît preocuparea dv. va fi studierea limbii japoneze. Trăiți printre oameni simpli care întîlnesc străini destul de rar. Prezența dv. în mijlocul lor o vor aprecia așa cum se cuvine și vă rog să aveți în vedere acest lucru în relațiile ce vi le creați.

Apoi, timp de mai bine de un minut a tăcut, privind la o hîrtie ce o avea în față, după care s-a întors spre mine, spunînd :

— Vecinul dv., domnul Sato, este un om cult, dar are idei extremiste. Cred că acest lucru nu vă este indiferent, întrucît vă vizitează.

Cele spuse de ofițerul japonez m-au pus în gardă și am hotărît să-i vorbesc tot atît de deschis :

— Considerați că este cinstit din partea dv. să urmăriți persoanele pe care le primesc în vizită ?

Pe fața lui lată a apărut un zîmbet forțat și mi-a răspuns cu o privire aproape dezarmantă, dar însoțită de un sarcasm greu de ascuns :

— Noi nu vă urmărim, dar dv. nu puteți face nimic fără ca oamenii ce vă înconjoară să nu vă observe preocupările. Noi, japonezii, sîntem un popor curios. Manifestăm interes chiar și față de detaliile cele mai puțin semnificative pe care le observăm în jurul nostru. Oare, în tren sau în restaurant, nimeni nu v-a pus întrebări care, în esență, ar putea fi calificate ca fiind un amestec în treburile dv. personale ? Noi facem acest lucru fără intenție ; este metoda noastră de a ne împrieteni și a face cunoștințe. Ea constituie și explicația modului cum am aflat despre vizitatorul dv. : una dintre gazdele dv. i-a spus măcelarului despre vizita pe care v-a făcut-o Sato. El a comunicat noutatea aflată unuia dintre lucrătorii săi. Lucrătorul a transmis-o gu-

vernantei doamnei Fudzisava, iar aceasta stăpînei, care, la rîndul său, a retransmis-o soțului. Acesta fiindu-mi coleg, mi-a relatat-o și mie.

— Apropo — a intervenit în mod neașteptat adjunctul ministrului — cît aveți de gînd să stați în Djusi ?

— Nu știu. Mă aflu acolo de puțină vreme. Totul depinde de modul în care această localitate izolată îmi va fi prielnică asimilării cunoștințelor în domeniul limbii japoneze.

— Vă doresc să petreceți timpul cît mai plăcut și sper că veți avea foloase din șederea dv. în Djusi.

S-a ridicat și audiența a luat sfîrșit.

I-am părăsit cu sentimentul că în viitor va trebui să dovedesc mai multă prudență și să asigur un caracter cît mai verosimil relațiilor pe care le creez în rîndul japonezilor. Am început-o chiar cu Sato, rugîndu-l să-mi fie profesor de japoneză, alături de profesorul din Tokio, pe care hotărîsem să-l aduc la Djusi. Sato a acceptat și, de fiecare dată cînd ne aflam împreună, purta cu sine un manual de gramatică. Cine ne-ar fi observat ar fi putut constata strădaniile lui de a mă pune în temă cu specificul limbii japoneze.

In acest fel a continuat să-mi furnizeze o seamă de informații cu caracter secret, pe care le afla de la cancelaria primarului orașului Tokio ; ele completau comunicatele din ziare și reviste și făceau lumină asupra a ceea ce în presă nu se arăta. Astfel, mi-a pus la dispoziție date din care rezulta că Japonia, atît în sud cît și la nord, intenționa să-și lărgească granițele existente, prin cucerirea de noi teritorii. De asemenea, stările de lucruri din flotă și forțele militare ale armatei de uscat japoneze pe care mi le-a înfățișat Sato nu erau nici pe departe așa cum se aprecia în S.U.A. : între flotă și armată era o breșă mult mai adîncă decît o simplă concurență între două genuri ale forțelor armate. Armata și flota erau parcă două planete complet diferite una de alta, cărora niciodată nu le va fi destinat să se întîlnească. Flota își avea îndreptată toată atenția spre spațiul maritim : mări și oceane. Ea își educa personalul în spiritul admirației și,

în același timp, al invidiei față de puterea militară maritimă britanică. Comandamentul ei visa la o cucerire ușoară — pe cît acest lucru ar fi fost posibil — a unor pămînturi îndepărtate, întrucît își dădea seama că forțele de care dispune nu erau suficiente pentru un război de amploare.

Armata, din contră, avea îndreptate privirile spre uscat, spre teritoriile imense de peste mare și trecuse la elaborarea planurilor pentru un război continental. Armata considera flota drept mijloc de transport al forțelor militare terestre.

3. INCIDENT STRANIU ÎN CAZUL „COLONELULUI H"

La puțin timp după încheierea Conferinței de la Washington, am fost convocat în cabinetul lui Watson.

— In fața noastră, a spus el, stau trei probleme importante. Rezolvarea fiecăreia dintre ele va cere multe eforturi. Prima are în vedere supravegherea amănunțită a modului cum Japonia va îndeplini hotărîrile Conferinței de la Washington privitoare la distrugerea vaselor care nu au fost prevăzute să mai facă parte din componența flotei. A doua constă în stabilirea faptului dacă japonezii respectă condițiile în care Liga Națiunilor a acceptat să le dea mandatul asupra cîtorva insule din Oceanul Pacific. A treia se referă la necesitatea cunoașterii intențiilor comandamentului superior al marinei lor militare în legătură cu viitoarele acțiuni de luptă pe mare și ocean.

In timpul discuției organizate la Watson, am ajuns la concluzia că organul nostru de informații este în măsură să rezolve prima problemă, deoarece se știa numărul navelor care trebuiau distruse, iar despre acest lucru trebuia să cunoască un număr relativ mare de persoane. Celelalte două cereau însă atenție deosebită, inclusiv colaborarea unor specialiști din cadrul organului nostru de informații. Posibilitățile restrînse de care noi dispuneam nu ne permiteau să asigurăm urmărirea activității japonezilor pe insulele încre-

dințate lor sub mandat și nici a tuturor dedesubturilor planurilor marinei militare.

Watson obținuse cîteva informații din care rezulta că vase comerciale japoneze transportau diferite materiale în insulele aflate sub mandat, unde se preconiza construirea unor baze militare, fapt interzis de Liga Națiunilor. Informațiile respective erau însă neconcludente și neverificate, din care cauză se impunea completarea de urgență a lor cu altele mai sigure.

In cabinetul lui Watson am discutat mai multe planuri în această privință, inclusiv despre strecurarea ilegală pe insule — cu ajutorul submarinelor — a unor agenți, însă șefii noștri din S.U.A. nu le-au împărtășit.

In timp ce noi, la Tokio, discutam diferite modalități pentru a pătrunde pe insulele aflate sub mandatul japonezilor, Washingtonul a hotărît să acționeze. Măsurile pe care le-a întreprins au provocat însă unul dintre cele mai stranii incidente din cîte mi-a fost dat să întîlnesc în activitatea îndelungată pe care am desfășurat-o în cadrul serviciului de informații al marinei militare a S.U.A.

In primăvara anului 1923, atenția atașatului militar naval american, căpitanul de rangul 1 Simon H. Kotten (care îl înlocuise pe Watson) a fost atrasă de un cetățean al S.U.A., ce era frecvent văzut în unele din cele mai luxoase restaurante japoneze. In urma unor verificări amănunțite am stabilit că, de fapt, americanul este ofițer în rezervă și a venit în Japonia pentru a îndeplini o misiune secretă. In consecință, am hotărît să discutăm cu el, alegînd unul din puținele momente cînd nu se afla în stare de ebrietate. Cu acest prilej am aflat că primise misiunea de a merge în insulele date japonezilor sub mandat pentru a culege informații cu caracter secret.

Kotten, presupunînd că nu a fost încunoștințat de sosirea ofițerului american în rezervă datorită neglijenței anumitor birocrați de la Washington, a hotărît totuși să se ocupe de el și să-l ajute în îndeplinirea misiunii.

Cîteva zile l-am urmărit cu atenție și am stabilit că tot timpul și-l petrecea în restaurante. Fiecare apariție a lui în restaurante se solda cu aflarea de noi date referitoare la călătoria pe care urma să o facă, dar aceste date deveneau cunoscute, în aceeași măsură, și serviciului de contraspionaj japonez. Am înțeles astfel că acest „agent secret" a devenit nefolositor înainte chiar de a trece la îndeplinirea misiunii ce îi fusese încredințată.

In această situație, Kotten ne-a expus următorul plan în legătură cu „colonelul H", așa cum noi începuserăm să-l denumim în discuțiile pe care le purtam despre el :

— In prezent, „colonelul" se află, desigur, într-o stare fizică destul de gravă și are nevoie de îngrijire medicală urgentă. Propun să fie adus în spitalul nostru din Yokohama, unde să fie consultat de șeful spitalului, căpitanul de rangul 1 Webb, care, după întocmirea formalităților de rigoare, să-l expedieze cît mai repede în S.U.A.

Am fost de acord cu planul propus și, a doua zi dimineața, „colonelul" — care se mai afla încă sub efectul unei beții strașnice — a fost adus la spital și dat în îngrijirea farmacistului Zembsh. Consultîndu-l, doctorul Webb a stabilit însă că starea sănătății „colonelului" era, chiar în realitate, destul de gravă și că, pentru moment, nu se putea pune problema expedierii lui în S.U.A. Deși inițial nu a fost de acord, pînă la urmă Kotten a trebuit să se supună hotărîrii medicului.

După o săptămînă, Kotten m-a sunat și m-a rugat să mă prezint de urgență la el.

— Lucrurile în legătură cu „colonelul" s-au încurcat.

— Iar a mai făcut ceva ?

— A dispărut din spital.

— A fugit ?

— Nu știu. Webb mi-a comunicat că l-au căutat peste tot, dar nu l-au găsit.

In această situație, ne-am adresat poliției japoneze. Timp de aproape două luni nu am aflat însă nimic despre „colonel". Apoi, atașatul nostru naval a fost chemat la Mi-

nisterul Marinei Militare japoneze, unde i s-a comunicat că cetăţeanul american căutat de noi se găseşte pe una din insulele aflate sub mandatul lor, fiind grav bolnav. La rugămintea de a fi adus cît mai urgent la Tokio, japonezii au promis că vor lua toate măsurile ce se impun în această privinţă. Inapoindu-se la ambasadă, Kotten mi-a spus însă :

— Japonezii pun ceva la cale şi tare mi-e teamă că nu-l vor mai aduce viu la Tokio.

Cele spuse de Kotten s-au adeverit chiar a doua zi, cînd ni s-a comunicat că, între timp, „colonelul" murise, că fusese depus la crematoriu şi că, dacă dorim, osemintele lui ne pot fi puse la dispoziţie.

Aceste împrejurări au sporit suspiciunile noastre cu privire la soarta „colonelului". Totodată, arderea cadavrului său constituia un motiv mai mult decît plauzibil pentru realizarea de cercetări la faţa locului, inclusiv în scopuri informative. De aceea, Kotten le-a spus japonezilor :

— Voi trimite un reprezentant al meu pentru a aduce urna cu osemintele „colonelului", întrucît el a fost o persoană de seamă în S.U.A. şi, ca atare, dorim să-l înmormîntăm cu toate onorurile ce i se cuvin.

Cerinţa ataşatului nostru naval l-a surprins pe japonezul căruia i-a fost prezentată şi, neavînd pregătit din timp răspunsul, a rămas descumpănit. De altfel, trebuie spus că japonezilor le este necesar foarte mult timp pentru a se orienta în împrejurări neprevăzute şi a se consulta cu o serie de persoane oficiale. Cineva trebuie să-şi ia răspunderea pentru hotărîrea luată. Nici un japonez nu riscă să facă acest lucru în mod independent. El se străduieşte să împartă răspunderea pentru hotărîrea luată cu alte persoane. Cel mai mult, japonezii se tem să ia hotărîri la faţa locului.

In situaţia care s-a creat ca urmare a cererii lui Kotten, japonezii au acceptat ca farmacistul Zembsh să se deplaseze pe insulă pentru a aduce urna cu osemintele „colonelului". Astfel, bariera către insule fusese ridicată. Un american avea acum posibilitatea să viziteze insulele aflate sub mandatul lor în mod oficial, cu paşaport pus la dispozi-

ţie de înseşi autorităţile japoneze. Iată deci că, prin moartea sa, „colonelul H“ aducea un serviciu mult mai mare Statelor Unite ale Americii decît atunci cînd s-a aflat în viaţă.

După ce a fost instruit în detaliu asupra sarcinilor pe care le avea de îndeplinit, Zembsh a pornit la drum. A urmat o perioadă grea de aşteptare. Japonezii ne-au ţinut la curent cu modul cum se desfăşoară călătoria lui Zembsh pînă în momentul cînd acesta a ajuns pe insula unde murise „colonelul“. Apoi, comunicările au încetat, pentru ca, după şapte săptămîni, să ni se aducă la cunoştinţă că Zembsh urmează să sosească a doua zi dimineaţa.

Ne-am dus să-l întîmpinăm, călătorind cu o maşină sanitară, care, pînă la urmă, s-a dovedit a fi bine venită. Vaporul japonez a ancorat, pasagerii au început să coboare, dar Zembsh nu apărea. După cîteva minute de aşteptare, am urcat pe punte pentru a vedea de ce este reţinut. Căpitanul vasului ne-a întîmpinat în mod politicos şi ne-a condus spre cabina lui Zembsh. Deschizînd uşa, l-am văzut pe farmacist lungit pe pat, cu privirea fixă, îndreptată spre un punct nedefinit. Era netuns şi nebărbierit şi întreaga lui înfăţişare trăda o puternică indispoziţie de ordin psihic. El nu a acordat nici o atenţie prezenţei noastre şi nici nu ne-a salutat. Mai mult chiar, nici nu ne-a recunoscut. Pronunţa mereu cuvinte fără nici un înţeles, iar în mîini ţinea strîns o ladă albă, ca şi cum aceasta ar fi conţinut o comoară inestimabilă.

L-am coborît de pe vapor şi l-am dus la spitalul nostru. Cu toate îngrijirile ce i s-au dat, Zembsh nu şi-a mai revenit din această stare, fiind poate tot atît de nefolositor ca şi cutia cu oseminte pe care o ţinea aşa de strîns în braţe. La întrebarea noastră dacă anterior călătoriei Zembsh a suferit de vreo boală nervoasă, doctorul Webb a răspuns :

— Nu. Era un om energic şi sănătos. Zembsh a suferit un şoc în timpul călătoriei. Cred că prietenii noştri japonezi sînt singurii care ar putea da explicaţiile necesare în legătură cu cauzele acestei depresiuni psihice. Mi se pare că, pentru a-i distruge capacitatea de înţelegere şi memoria,

i-au introdus în mîncare morfină sau alt narcotic puternic în cantitate mare și nu putem să mai facem nimic. Va trece mult timp pînă cînd Zembsh se va însănătoși.

Cele întîmplate cu „colonelul H“ și cu Zembsh nu au mai fost însă niciodată elucidate. Zembsh nu a avut timp să se facă bine, deoarece a fost omorît, pe cînd se afla la spitalul nostru din Tokio, de cutremurul ucigător care a avut loc în Japonia la 1 septembrie 1923.

Așa a luat sfîrșit incidentul straniu petrecut cu „colonelul H“ și astfel s-a încheiat și prima noastră încercare de a procura informații despre insulele aflate sub mandatul japonezilor. Probabil că au pus la cale acest incident pentru a ne avertiza. Japonezii voiau să ne demonstreze că nu acceptă nici un amestec din afară în planurile pe care le au în legătură cu insulele aflate sub mandatul lor și că erau hotărîți să ia orice măsură pentru a ne potoli curiozitatea. Secretul ce înconjura insulele respective a fost descifrat abia în timpul celui de-al doilea război mondial, cînd ele au fost ocupate prin forță. Atunci am aflat că secretul respectiv a fost atît de bine păzit pentru a ne induce în eroare în legătură cu puterea de foc instalată pe aceste insule (care, pînă la urmă, s-a dovedit a fi aproape inexistentă).

4. CARACTERUL JAPONEZ

De fiecare dată cînd, în Japonia, ceream relații despre trăsăturile caracteristice, deprinderile, obiceiurile și gîndirea japonezilor, întotdeauna primeam explicații confuze, vagi și nedeterminante. In căutarea unui răspuns care să-mi ofere o imagine cît de cît clară, m-am adresat mai multor prieteni — japonezi și străini — și am citit o serie de cărți, atît vechi cît și noi. Rezultatele obținute m-au dus însă la concluzia că personalitatea sau caracterul japonez — indiferent de denumirea ce i se dă — niciodată nu va putea fi definit

cu precizie. Chiar şi Lafcadio Harry [1], cunoscut ca o autoritate în problemele japoneze, şi Basil Hall Chamberlain [2], cel mai bun cunoscător al Japoniei, întîmpinau întotdeauna greutăţi cînd îşi propuneau să explice acest caracter.

Se pare că înşişi japonezii sînt uimiţi de caracterul lor; nici ei nu sînt capabili să-l explice, în fraze simple şi logice. „Nouă înşine — scria Masanori Osima — ne este foarte greu să înţelegem particularităţile caracterului nostru; cum spune un vechi proverb japonez, lîngă far este mai întuneric decît mai departe de el".

Interesul pe care japonezii i l-au stîrnit lui D. S. Haltom, o altă autoritate în probleme nipone, l-a determinat să scrie: „Probabil că pe planetă în prezent nu există o altă naţiune ca Japonia atît de sensibilă faţă de sine însăşi, faţă de particularităţile psihologice şi de caracter pe care şi le-a format, faţă de problemele şi preocupările ei".

Dacă veţi întreba un intelectual japonez obişnuit cum şi-a format poporul nipon această „personalitate unică", el va răspunde, de regulă, că a fost moştenită de la strămoşi divini. Eu sînt gata să fiu de acord cu Cervantes că, în prezent, japonezii sînt la fel cum au fost la începutul începuturilor. Dar japonezii se supără, de obicei, cînd li se spune acest lucru. Pentru ei, moştenirea divină a personalităţii este o dogmă sfîntă, pe care nu o poate contesta nici un învăţat antropolog. Aceste reprezentări vechi continuă să existe chiar şi în timpurile noastre, îndeosebi în mediul rural unde, de fapt, trăiesc majoritatea japonezilor. Nu mă îndoiesc de loc că această concepţie constituie un instrument puternic în mîna organizaţiilor clandestine din Japonia.

Am început studiul caracterului japonez în 1920; la început, atît cît acest lucru a fost posibil, prin intermediul

1 Lafcadio Harry (1850—1904) — scriitor şi filolog englez. A trăit mult timp în Japonia, unde a predat limba engleză. A scris o serie de cărţi despre Japonia şi limba japoneză.

2 Basil Hall Chamberlain (1850—1935) — filolog englez, profesor la Universitatea din Tokio. A scris mai multe cărţi despre Japonia şi limba japoneză.

cititului şi al analizei reflecţiilor autorilor pe care îi consideram ca autorităţi în cunoaşterea Japoniei, iar apoi pe bază de observaţii personale. In cercetările mele am avut ghizi minunaţi în persoana unor străini stabiliţi de mai multă vreme în Japonia. Deosebit de folositori mi-au fost chiar observatorii japonezi : surprinşi de interesul insistent al Occidentului faţă de caracterul nipon, au hotărît ei înşişi să se ocupe de această problemă, dar cu scopul de a se apăra împotriva concluziilor europenilor şi ale americanilor ce contraveneau punctului lor de vedere.

Am descoperit astfel că primele cercetări ştiinţifice, atît nipone cît şi occidentale, au început aproape concomitent, în anii 1890—1891, fiind iniţiate de un japonez, director de şcoală, cu numele de Nodje, şi de scriitorul european Walter Dening, care mai tîrziu a devenit cunoscut ca biograf al lui Toyotomy Hydeyosy [1]. Modul cum a descris Nodje particularităţile de caracter ale japonezilor a convenit acestora ; cercetările lui Dening erau însă mult mai obiective ; ele nu şi-au pierdut nici în prezent importanţa ştiinţifică. Nodje a găsit opt elemente ce precumpănesc în caracterul japonez, pe care le-a enunţat astfel : o antipatie extraordinară faţă de necinste ; un mare respect faţă de cinste ; respect faţă de vîrstnici ; supunere faţă de părinţi ; corectitudine ; sinceritate ; stăpînire de sine ; tendinţă spre polemică.

La rîndul său, Dening a enunţat patru trăsături caracteristice, care stau la baza caracterului japonez, şi anume : autoritarismul şi înfumurarea, determinate de dezvoltarea lor timpurie ; lipsa de spirit practic ; nechibzuinţa ; inconstanţa. Un alt cercetător occidental, ale cărui observaţii le consider mulţumitoare, căpitanul de rangul 1 Frank Brinkly, ofiţer englez de marină în rezervă, a adăugat la concluziile lui Dening următoarele : spiritul de cruţare şi de supunere ; altruismul ; capacitatea de a se descurca în detalii ; nepăsarea ; rezistenţa dîrză.

1 Toyotomy Hydeyosy (1536—1598) — conducător militar şi om de stat al Japoniei feudale.

In primii trei ani pe care i-am petrecut în Japonia m-am convins că atît Nodje cît și Dening aveau dreptate în aprecierile pe care le făcuseră. Erau juste și completările lui Brinkly. Totuși, pînă în 1943 nu am găsit nicăieri o descriere completă a caracterului japonez. In 1943, în toiul războiului, doctorul Holtom a înfățișat însă un tablou veridic al caracterului japonez. El a scris : „Trăsăturile generale ale caracterului nipon sînt : o loialitate unică și patriotismul ; o înclinație specială pentru asimilare (japonezii pot să asimileze cea mai bună cultură străină, rămînînd în același timp japonezi) ; o forță neobișnuită de organizare ; predilecție pentru expansiune ; evlavie față de strămoși ; dragoste față de frumusețea pură și măiestria artistică ; sinceritate și puritate sufletească ; optimism ; respect unic față de curățenia morală și fizică ; bună-cuviință și curatețe ; fire tandră și răbdătoare".

Cercetînd caracterul japonez, am dat și peste cartea scriitorului japonez Nitobe, intitulată „Mod de viață", publicată în 1903. Este singura lucrare a unui autor japonez, dedicată în exclusivitate numai reliefării părților vulnerabile ale caracterului japonez.

Nitobe pune înfumurarea pe primul loc al părților slabe ale caracterului japonez. Pe locul doi situează eticheta forțată și politețea formală. Apoi inserează antipatia înnăscută față de străini și, în sfîrșit, inaptitudinea pentru o concurență loială și prietenească. Pentru mine, aceste trăsături de caracter erau evidente, deoarece le constatasem pe viu, atît în viața de toate zilele, cît și în timpul cutremurului ucigător din 1923. Cutremurul mi-a dat răspunsul la una dintre cele mai disputate întrebări referitoare la caracterul nipon și mi-a înfățișat fundamentul impasibilității japonezilor. Chamberlain, de exemplu, considera că impasibilitatea lor s-a înrădăcinat atît de mult, încît el, pur și simplu, a depistat-o mai mult printre particularitățile fizice decît psihice ale caracterului japonez. Dening însă, pe baza unor exemple din istorie, atrage atenția asupra faptului că placiditatea și stăpînirea de sine, aproape ireale, nu trebuie să

fie puse pe seama unor trăsături ale naturii caracterului japonez. In urma unor cercetări îndelungate, el a ajuns la concluzia că aceste trăsături s-au dezvoltat pe parcursul multor veacuri, pe baza unui antrenament riguros și a educației.

Brinkly, deși tindea să preamărească impasibilitatea caracterului japonez, era de acord cu faptul că stoicismul s-a dezvoltat, sub influența educației, pe seama sentimentului ascuns cu multe eforturi.

In Japonia poți întîlni frecvent un bun cunoscut care, deși a pierdut recent o persoană iubită într-un accident nefericit, îți zîmbește și îți vorbește ca și cum nu s-ar fi întîmplat nimic. In legătură cu aceasta, Nitobe întreabă: „Oare acest zîmbet al japonezului nu constituie obiectul unui studiu detaliat? Sensul ascuns al zîmbetului este interpretat în mod deosebit de către diferite persoane. Unele rămîn mirate în fața unor astfel de emoții".

Primul răspuns la întrebarea dacă japonezii sînt emotivi l-am găsit în cartea doctorului german Erwin Balz, care a fost invitat în Japonia la sfîrșitul secolului al XIX-lea să ajute la modernizarea sistemului medical al acestei țări. El s-a bucurat în Japonia de o mare popularitate și s-a căsătorit cu fiica unui aristocrat nipon. Jurnalul său este unul dintre cei mai buni ghizi pentru Japonia acelor timpuri. Totuși, răspunsul la întrebarea arătată nu l-am găsit în jurnal, ci într-o broșură micuță, în care autorul analizează impasibilitatea atît de cunoscută a japonezilor în fața morții, pe care, în ultima instanță, el o denumește sfidarea morții.

Analiza doctorului Balz este științifică și detaliată. El a explicat impasibilitatea evidentă a japonezilor în fața pericolului prin condițiile aspre de viață și obiceiuri și nu prin combinații psihice interne. Influența cutremurelor și a catastrofelor naționale nu provoacă emoții ieșite din comun. Ea, pur și simplu, trezește japonezilor o reacție înceată. Incapacitatea de a răspunde la astfel de stimuli apare nu ca urmare a insuficienței emoțiilor, ci ca rezultat al înfrînării lor. Chiar Balz a simțit o astfel de înfrînare a emoțiilor în

timpul cutremurului puternic de la începutul veacului nostru. Această înfrînare a comparat-o cu un fel de toropeală în care s-a aflat pînă cînd l-a trezit valetul.

Teoria doctorului Balz a fost confirmată şi de cutremurul din 1923. Atunci, fiind de faţă la cele petrecute, am înţeles că doctorul are dreptate : se întîmplase ca, în urmă cu două zile, cabinetul de miniştri să demisioneze ; guvernul nu funcţiona, iar de prezenţa sa era absolută nevoie, deoarece, din lipsa unor dispoziţii superioare, nimeni nu ştia ce să facă după producerea cutremurului. Aceasta nu a fost o întîmplare. Cazul dat constituie un exemplu tipic al inerţiei japonezilor în împrejurări de natura celor arătate. In timp ce observam această impasibilitate ce a cuprins pe fiecare dintre ei, am ajuns la concluzia că ea constituie caracteristica modului japonez de comportare cînd se petrece ceva neaşteptat. Inactivitatea din cele aproape zece zile după producerea cutremurului mi s-a întipărit profund în minte. Aceste impresii m-au ajutat ulterior în aprecierea întregii structuri psihologice japoneze.

Cu toate că observaţiile personale au confirmat marea majoritate a concluziilor specialiştilor în problema caracterului nipon, am simţit că analiza mea în această direcţie este mult mai profundă şi mai completă, în primul rînd pentru faptul că m-am folosit din plin de posibilitatea ce mi s-a creat de a observa separat japonezi din mediul urban şi din cel rural, precum şi caracterul lor în acţiune. Consideram că este deosebit de important de a face diferenţă între orăşeni şi populaţia rurală, din punct de vedere atît calitativ, cît şi cantitativ. Din păcate, această diferenţă nu a fost luată în consideraţie în măsura necesară de către majoritatea savanţilor pînă în 1937, cînd doctorul John F. Ambry a realizat un studiu remarcabil asupra vieţii satelor şi a reliefat multe trăsături de caracter specifice maselor de locuitori din mediul rural.

Locuitorii oraşelor japoneze şi-au însuşit unele din trăsăturile noastre caracteristice prin intermediul unor influenţe pe care le produce, de exemplu, cinematografia. Popu-

lația rurală a păstrat însă multe trăsături de bază ale caracterului japonez. Studiind ambele grupuri, a descoperit faptul că japonezii, ca și alte grupuri sociale, au și sfinți și păcătoși, că persoanele luate individual au trăsături și bune și rele. Printre trăsăturile pozitive de caracter este necesar să fie amintite probitatea, o anumită bunătate înnăscută și gustul artistic al fiecărui japonez, indiferent de pregătirea și scara socială pe care se află. Japonezii au și trăsături negative, printre care înfumurarea sau supraestimarea și incapacitatea, aproape completă, de a înțelege ideile abstracte sînt cele mai caracteristice. Lipsa unei interpretări filozofice încetinește reacția japonezilor în fața unor evenimente noi și a unei situații apărute pe neașteptate. De asemenea, ea le dezvoltă o anumită negare a vieții și indiferență, ce se manifestă prin lipsa de participare, printr-o atitudine pasivă, apatică față de catastrofele naturale și alte evenimente asemănătoare.

Descoperirea mea cea mai importantă este probabil aceea că trăsăturile caracterului japonez trebuie analizate luînd în considerație proveniența lor și mediul etic ; nu trebuie să te îndepărtezi de educația etică sau de regulile stricte ale eticii, a căror influență a resimțit-o întreaga populație în decursul timpului. Pentru a-i înțelege, trebuie să le analizăm trăsăturile morale în legătură cu principiile lor și nu cu ale noastre.

Femeia japoneză este o persoană dintre cele mai morale din lume. Probabil că în aceasta se reflectă influența unei legi existente în trecut în Japonia, în conformitate cu care soția necredincioasă, la plîngerea soțului, era pasibilă la o pedeapsă de doi ani închisoare. In același timp, soțul avea o libertate deplină ; el putea chiar să-și aducă metresa acasă. Asemenea concepții nu impietează însă asupra scăldatului în comun al bărbaților goi și al femeilor goale, lucru care la noi este considerat impudic. In Japonia, mai ales în stațiunile de odihnă termale, aceasta este singura metodă de a face baie. In legătură cu obiceiul respectiv am amintiri destul de hazlii. Vă relatez una :

Aflînd de popularitatea izvoarelor termale, ce îmi oferea o posibilitate remarcabilă de a studia viaţa japonezilor într-o astfel de împrejurare originală şi plăcută, am hotărît să petrec cîtva timp într-o asemenea staţiune de odihnă. Băile calde se aflau instalate într-un mare hotel de lux japonez, unde m-am deplasat împreună cu însoţitorul meu Toyoda-san, un student japonez.

După ce mi-am dezbrăcat hainele de stradă şi am îmbrăcat chimonoul de mătase pe care hotelul îl punea la dispoziţie drept îmbrăcăminte pentru a merge la baie, a dormi şi chiar pentru plimbări, am băut mai întîi o ceaşcă cu tradiţionalul ceai japonez. Etapa următoare a procedurii a fost vizitarea băilor. Băile erau instalate la capătul unui coridor lung al hotelului. Cînd am ajuns la prima uşă a sălii în care se aflau băile, am deschis-o şi am intrat. M-am oprit însă brusc : în faţa mea se aflau femei goale în diverse faze ale scăldatului şi în cele mai semnificative poziţii. Am ieşit repede în coridor, spunîndu-i însoţitorului :

— Noi nu mergem acolo, nu-i aşa ?

— Desigur că nu. Noi intrăm prin altă uşă, mi-a răspuns acesta.

In faţa celei de-a doua uşi era un cuier, unde am lăsat chimonoul. Complet gol, am deschis uşa şi am intrat în sala de baie, ţinînd într-o mînă prosopul, iar în cealaltă săpunul.

Spre marea mea mirare, m-am trezit în aceeaşi încăpere, pe care o părăsisem cu numai cîteva minute în urmă. Din toate părţile ajungea pînă la mine zumzetul rîsului femeilor, ce făceau haz de străinul care fugise de ele şi nimerise apoi în acelaşi loc. Toate privirile erau îndreptate spre mine, iar eu nu aveam altceva de făcut decît să mă străduiesc să-mi ascund cît mai bine deruta în care mă aflam. Am luat deci o înfăţişare indiferentă şi am început să mă spăl.

Această întîmplare mi-a reliefat faptul că multe din aşa-zisele trăsături tipice ale caracterului japonez sînt produsul unor influenţe, îndeosebi chinezeşti, fiind însă cu măiestrie adaptate la condiţiile şi necesităţile japonezilor. Diferitele influenţe ale culturii universale pot forma trăsături

specifice care, pentru un observator neavizat, constituie „caracter vechi și neschimbător". De aceea, întotdeauna m-am străduit să fiu obiectiv în prezentarea caracterului japonez, atît sub aspect negativ, cît și pozitiv, eliminînd părerile preconcepute.

Cel mai important lucru este acela că am studiat caracterul japonezilor din punctul de vedere al standardului moral nipon, putînd astfel să înțeleg multe din motivele ce se ascundeau în acțiunile lor, atît în timp de pace, cît și în timp de război.

După mai bine de douăzeci de ani, cînd a trebuit să organizez transmisii de radio speciale adecvate caracterului japonez, observațiile făcute atunci mi-au fost de un real folos și, ca atare, am obținut rezultate satisfăcătoare. După a patra transmisie, japonezii au început să le asculte cu încredere, deși erau emisiuni ale postului de radio advers.

REÎNTOARCEREA LA WASHINGTON

1. ÎN BIROUL 2646

După trei ani și jumătate de ședere în Japonia, m-am înapoiat la Washington, în cadrul Direcției de informații a marinei. Pe Long nu l-am mai găsit; fusese mutat într-un alt sector de muncă al flotei.

Reîntorcîndu-mă, speram că voi avea posibilitatea să folosesc cît mai util cunoștințele asimilate pentru contracararea acțiunilor serviciului de spionaj japonez. Primirea care mi s-a făcut în cadrul direcției a fost însă foarte rece. Noul șef al acesteia, numit recent în funcția respectivă, încă nu reușise să cunoască munca în măsura necesară și însăși direcția se afla într-o situație destul de confuză. Nimeni nu își punea în mod serios problema numirii într-o funcție, în care să pot justifica utilitatea prezenței mele atîta timp în Japonia. Am cerut să fiu scos la raportul șefului de direcție, căruia i-am prezentat pe larg propunerile mele în legătură cu activitatea de informații și de contrainformații ce se impunea a fi desfășurată împotriva Japoniei, dar el nu mi-a dat nici un răspuns. Această atitudine, greu de înțeles, atît față de propunerile mele cît și ale altor colegi de-ai mei în legătură cu modul în care să fie organizată și să se desfășoare munca împotriva serviciului de spionaj japonez avea să aibă consecințe dintre cele mai neplăcute în timpul războiului, cînd ne-am dat seama că, practic, noi cunoșteam destul de puține lucruri despre planurile concrete ale gu-

vernanţilor japonezi şi despre agenţii lor strecuraţi în S.U.A. Atunci a fost prea tîrziu și singurul lucru pe care l-am putut face l-a constituit desprinderea concluziilor corespunzătoare pentru ca în viitor să nu mai fim puși într-o astfel de situaţie.

La cîteva zile după discuţia pe care am avut-o cu șeful direcţiei, mi s-a comunicat că nu voi mai lucra în munca de informaţii, fiind mutat în calitate de ofiţer navigator pe un crucișător al marinei militare. A trebuit astfel, mai bine de un an de zile, să fiu rupt de problemele muncii de informaţii, pentru ca apoi să fiu din nou chemat în această activitate.

Reîntorcîndu-mă în cadrul direcţiei, am constatat cu regret că șefii noștri sînt prea des schimbaţi din funcţiile pe care le deţin, neavînd posibilitatea să pătrundă în esenţa problemelor muncii pentru a-i aduce corecturile necesare. Se părea că alegerea ofiţerilor pentru funcţia de şef al direcţiei se făcea fără să existe un anume sistem în această privinţă, fără să se aibă în vedere că omul destinat unei astfel de însărcinări trebuie să aibă anumite calităţi speciale. In ultimii ani, respectiv între 1940 și 1945, în Direcţia de informaţii a marinei s-au perindat nu mai puţin de șapte șefi, în timp ce în organul similar englez s-a făcut o singură schimbare.

Din cei șapte, numai unul corespundea cerinţelor muncii de informaţii, atît datorită pregătirii și inteligenţei sale, cît și înclinaţiei pe care o avea pentru o astfel de muncă. Este însă caracteristic faptul că, din cei șapte, el a fost menţinut cel mai puţin în funcţia de șef al direcţiei. Ceilalţi au fost ofiţeri de marină, care s-au remarcat drept buni comandanţi, dar nici unul dintre ei nu avea cît de cît calităţile necesare muncii de informaţii, care să determine numirea lor într-o astfel de funcţie. Mai mult chiar, unii dintre ei nu doreau de loc să ocupe funcţia de șef al direcţiei. Cînd, într-un moment critic, a fost numit șef un ofiţer remarcabil al marinei militare, el a protestat, nedorind să „se lege de scaun“ în cadrul ministerului și a cerut să fie trimis pe vas.

Al doilea, acceptînd această funcție, a prezentat condiția ca să acorde muncii de informații un timp limitat, întrucît, după el, nu prezenta un interes deosebit și nu se descurca suficient în tainele ei. Celui de-al treilea, munca îi plăcea, pentru că o considera ca fiind bine plătită și nu cerea eforturi deosebite.

Uneori, datorită unei întîmplări fericite, șef al direcției era numit un ofițer care iubea munca de informații și avea aptitudini pentru ea. Un astfel de ofițer a fost căpitanul de rangul 1 William Galbraith, care, în 1925, a fost numit cu mandat în această funcție, probabil pentru a închide breșa pînă cînd putea fi găsit un altul mai „calificat". Galbraith s-a apucat cu multă sîrguință de muncă, aducînd o serie de perfecționări, atît de natură organizatorică cît și în metodele de activitate.

După reîntoarcerea mea în cadrul direcției, am primit ordin să lucrez în Biroul 2646, care avea sarcina să se ocupe cu munca de cifru, dîndu-mi-se, în această privință, spre rezolvare problemele japoneze. Biroul nostru avea de executat sarcini deosebit de complexe. Se spune că limba vorbită îi slujește omului pentru a-și ascunde gîndurile. Spionajul însă nu se mulțumește cu acest mijloc și, pentru a camufla conținutul vorbirii, are propria sa limbă, cu ajutorul căreia își întocmește radiogramele și corespondența, astfel încît să nu fie înțelese de persoanele neavizate. Limba spionajului este criptografia (codurile și cifrurile), știință care s-a dezvoltat puternic în timpul nostru.

Pentru ca criptografia să aibă eficiența necesară, codurile și cifrurile trebuie schimbate destul de des. Unul dintre nenumăratele evenimente din timpul celui de-al doilea război mondial este edificator în această privință. După părerea mea, el a avut o influență directă asupra desfășurării războiului. In urma invadării Franței, nemții au început pregătirea pentru ocuparea Angliei, care, în acel timp, nu dispunea de forțe militare prea puternice și era descoperită, în fața inamicului, de-a lungul întregului ei țărm. Pe teritoriul Angliei se aflau cîțiva agenți germani care studiau

locul pentru viitoarea pătrundere a hitleriştilor în Marea Britanie. Trebuie însă subliniat faptul că datele culese de ei prezentau o importanţă secundară faţă de cele pe care serviciul de spionaj german le procura prin descifrarea codurilor engleze.

Operaţia „Leul de mare", care cuprindea planul de invadare a Angliei, trebuia să înceapă în august 1940 prin executarea de către aviaţie a unor lovituri puternice, după care urma să se procedeze la desantarea forţelor terestre. Locul de dispunere a forţelor militare ale Angliei era destul de bine cunoscut nemţilor din informaţiile pe care le obţinuseră prin descifrarea radiogramelor engleze. Trebuia doar ca la momentul potrivit să înceapă atacul decisiv. Evenimentele care au urmat le-au dărîmat însă complet planurile. Nu cu mult înainte de invadare, toate codurile şi cifrurile engleze au fost schimbate. In comandamentul superior german s-a instalat panica : serviciul lui de descifrare nu mai era în măsură să descopere conţinutul radiogramelor engleze şi, în acest mod, izvorul atît de bogat în informaţii secrete secase. Nu se cunoşteau acele date de ultimă oră, fără de care orice acţiune poate să se soldeze cu un eşec. Astfel, ceaţa artificială cu care Anglia a fost înconjurată a durat cîteva luni, iar Hitler, lipsit de cea mai importantă armă a sa, nu s-a hotărît să înceapă invazia. După ce noile coduri şi cifruri fuseseră descifrate, situaţia generală nu mai era atît de prielnică invadării Angliei.

Trebuie subliniat însă faptul că serviciul de descifrare constituie numai o parte în activitatea de spionaj. Nu se va putea cunoaşte totul despre planurile adversarului dacă atenţia va fi îndreptată numai spre descifrarea comunicărilor lui secrete. Chiar şi activitatea de descifrare cea mai completă şi eficientă lasă încă multe alte probleme nerezolvate. De aceea, ea este numai un mijloc complimentar de procurare a informaţiilor.

Revenit la noua mea muncă, mă simt obligat să precizez că, mai ales la început, cînd nu aveam cunoştinţele necesare în acest domeniu, ea mi-a cerut eforturi cu totul deo-

sebite. M-am străduit însă, în cele şapte luni cît m-am ocupat de criptografie, să mă achit cît mai bine de sarcinile ce-mi fuseseră încredinţate.

In această perioadă m-a surprins interesul cu totul deosebit pe care japonezii, mai ales diplomaţii aflaţi la Washington, îl manifestau faţă de persoana mea şi îndeosebi faţă de munca pe care o desfăşuram şi în legătură cu care ei nu cunoşteau nimic. Văzînd că nu pot afla ceea ce îi interesa din surse adiacente, au căutat să acţioneze direct asupra mea. Au început să mă invite tot mai des la recepţii şi diferite acţiuni protocolare pe care ei le organizau la Washington. Cu aceste prilejuri, purtam discuţii îndelungate despre probleme de interes general, după care japonezii, aceşti actori neîntrecuţi, încercau să afle ceea ce îi interesa. Era clar că fiecare pas al lor reprezenta pentru mine o mică capcană.

Intre timp, în 1926, la Washington a sosit noul ataşat naval japonez. Este vorba de căpitanul de rangul 1 Isoroku Iamamoto, viitorul comandant suprem al flotei japoneze, omul care a atras Japonia în război. Sosirea lui la Washington evidenţia faptul că în preocupările serviciului de spionaj japonez au survenit anumite schimbări. Predecesorii lui acordau atenţie procurării de informaţii militare din domeniul tacticii. Acum, în preocuparea centrală a japonezilor se aflau problemele de strategie, fapt care evidenţia orientarea lor către pregătirea şi dezlănţuirea unui nou război. Este semnificativ faptul că şi Iamamoto, pe care îl întîlnisem de cîteva ori în Japonia, era interesat să-mi cunoască preocupările reale prezente, fapt pentru care m-a invitat la mai multe întîlniri cu caracter protocolar.

Tot în anul 1926, vara, s-a hotărît, în urma asimilării cunoştinţelor de criptografie, să plec în misiune, atît pe mare cît şi pe uscat, în locuri dinainte stabilite, pentru a intercepta şi descifra comunicările secrete japoneze, mai ales ale marinei militare. Această însărcinare evidenţia sporirea activităţii noastre informative în legătură cu Japonia. Era prima încercare de a pătrunde prin perdeaua cu care

Japonia se străduia să-şi ascundă secretele flotei sale militare faţă de noi.

Aşa se face că, nu peste mult timp, mă aflam la Şanhai, pentru a conduce un punct de ascultare instalat la consulatul american, în vederea interceptării şi descifrării radiogramelor japoneze dintre statul major aflat la Tokio şi flota japoneză de pe mare.

Din comunicările interceptate pe care le-am descifrat, am aflat că Japonia intenţiona să-şi lărgească flota sa militară. De asemenea, am stabilit că în curînd vor avea loc manevrele anuale ale flotei maritime militare şi că, în 1927, ele vor avea o amploare mult mai mare. Punctul de ascultare era cam departe de locul viitoarelor manevre, fapt care îngreuia interceptarea comunicărilor şi, de aceea, am hotărît să-l mutăm în însuşi centrul stupului plutitor japonez. Planul nostru a fost pregătit pînă la cele mai mici detalii. Eram gata să interceptăm toate ordinele şi dispoziţiile, precum şi comunicările transmise la vasul comandant, unde se luau hotărîrile definitive. Pe baza acestor informaţii, presupuneam că vom obţine suficiente elemente pentru a avea o imagine completă asupra planului operaţiilor elaborat de japonezi.

Pentru a ne strecura în acel loc, trebuia să pătrund, pe o navă, în apele japoneze, ca şi cum aş face o cursă obişnuită, neştiind chipurile de manevrele ce aveau loc. Prezenţa mea pe navă, ca de altfel întreaga misiune, trebuiau să fie ţinute în secret. Despre ele cunoşteau numai comandantul flotei şi ataşatul nostru naval la Tokio.

Momentul cel mult aşteptat a sosit. La 17 octombrie 1927, nava pe care mă aflam a ieşit în mare. Ruta ei nu era secretă. In mod oficial, ea trebuia să meargă la Nagasaki şi Kobe pentru a face o vizită de prietenie. Japonezilor li se aduseseră acest lucru la cunoştinţă. Secret era însă traseul ce urma să fie parcurs. După trei zile de la plecare, am ajuns în raionul unde flota militară japoneză desfăşura manevrele. Am înregistrat radiogramele navelor japoneze şi am stabilit că se efectuează manevre combinate,

în scopul perfecţionării cooperării între forţele militare navale şi cele aeriene.

In tot acest timp nu am fost observaţi de flota japoneză, astfel că am putut să ne desfăşurăm activitatea nestingheriţi. La Kobe am sosit la 28 octombrie, unde am fost întîmpinaţi de ataşatul nostru naval, căruia i-am comunicat despre reuşita operaţiei. Aşa cum se întîmplă întotdeauna, informaţiile obţinute trebuiau însă să fie completate cu altele pentru a da o imagine cît mai completă problemelor la care se refereau. De aceea, ataşatul naval al S.U.A. a hotărît, în scopul menţionat, să mă ia cu sine la Tokio. Sosirea mea în oraş a coincis cu parada flotei japoneze în golful de la marginea oraşului Tokio. La această paradă nu era invitat nici un străin, iar navele se aflau la o distanţă destul de mare, pentru a nu putea fi cercetate de persoanele interesate. Asemenea măsuri de prevedere sînt pe deplin justificate, deoarece un spion cu experienţă poate afla multe lucruri despre o navă, chiar dacă o priveşte din depărtare. Imi amintesc cît de mult se străduiau spionii japonezi şi germani să procure fotografii cu vase ale flotei americane şi engleze. Ei plăteau cu plăcere în jur de cinci dolari pentru fiecare fotografie de acest gen. Apoi, comparau fotografiile respective cu altele mai vechi şi descopereau toate schimbările în construcţie aduse pe parcurs navelor, existenţa unor noi puncte de foc şi alte detalii destul de importante. In fond, o fotografie obişnuită de cinci dolari conţine multe informaţii, pentru care, prin alte metode, organele de spionaj sînt nevoite să plătească sume însemnate de bani.

Am hotărît deci să profităm de desfăşurarea parăzii pentru a completa datele ce le procuraserăm în timpul manevrelor flotei militare maritime japoneze. Treaba aceasta nu era de loc uşoară. Am ales însă o metodă, pe cît de simplă, pe atît de eficientă, deşi era suficient de riscantă. Am hotărît să merg la locul de desfăşurare a paradei cu o mică barcă cu motor. Folosindu-mă de cunoştinţele pe care le aveam la Tokio, am făcut rost de o astfel de barcă fără a trezi nici un fel de suspiciuni japonezilor şi, împreună cu un

ofițer american de informații aflat în Japonia pentru a studia limba japoneză, m-am pregătit de drum.

Dimineața, după ce ne-am convins că nu sîntem urmăriți, am pornit spre locul de destinație și, nu peste mult timp, ne-am trezit în mijlocul navelor japoneze. Am început munca, notînd tot ceea ce consideram că prezintă interes. Aveam de gînd, în cazul în care am fi fost descoperiți, să distrugem însemnările, dar nimeni nu și-a dat seama că în barca aceea micuță se află doi americani, ofițeri de informații. Ne-am încheiat, deci, misiunea cu rezultate remarcabile.

Pe 4 noiembrie m-am întors la Washington pentru a-mi întocmi raportul cu constatările făcute. Activitatea pe care am desfășurat-o a fost foarte bine apreciată și, totodată, constatîndu-se eficiența metodei folosite pentru procurarea de informații, s-a hotărît ca ea să fie utilizată și în viitor, lucru care, de fapt, s-a și realizat.

2. COLONELUL VASYDJU ÎȘI ARATĂ FAȚA

Nu după mult timp de la înapoierea mea la Washington, am fost numit șef al Secției pentru Orientul Indepărtat din cadrul Direcției de informații a marinei militare a S.U.A. Multe persoane cunosc de existența acestei direcții numai din ceea ce se publică în presă sau din surse neautorizate. De aceea, doresc să subliniez faptul că toate izvoarele de informare la care publicul are acces formează, într-o anumită măsură, o imagine greșită despre structura organizatorică și funcțiile Direcției de informații a marinei militare. Activitatea îndelungată pe care am desfășurat-o în acest organ mi-a dat posibilitatea să particip la multe acțiuni, să rezolv probleme dintre cele mai sensibile, dar, în ansamblu, instituția la care mă refer se deosebește foarte puțin de o instituție de cercetare științifică.

Direcția de informații a marinei militare îndeplinește două funcții : una informativă și alta contrainformativă. Ea

are sarcina de a procura informații despre flotele străine și despre politica altor state în acest domeniu. Sarcina menționată este încredințată mai multor secții, organizate pe principiul geografic. Activitatea contrainformativă este desfășurată de o secție care răspunde de securitatea flotei noastre militare, împiedicînd pătrunderea agenților adversarului și a diversioniștilor, atît în cadrul organelor flotei cît și în alte instituții importante pentru securitatea noastră națională.

In timp de pace, un număr însemnat de informații sînt culese prin „izvoare deschise" : cărți, ziare, reviste, emisiuni radio etc. Alte informații sînt obținute semioficial, mai ales de către atașații militari, prin discuțiile ce le poartă cu oficialități din țările unde sînt acreditați. Un număr mai restrîns de date sînt procurate prin surse secrete, de la agenți și persoane de încredere.

Deseori, statele străine creează o serie de piedici pentru a contracara obținerea de date secrete de către adversar și, prin aceasta, determină organele de spionaj să cheltuiască multă energie, acționînd acolo unde nu este necesar. O asemenea situație poate fi ilustrată prin compararea datelor ce se publicau în legătură cu flotele militare americană și japoneză în perioada dinaintea celui de-al doilea război mondial. Exceptînd anumite informații secrete referitoare la construcția navelor, celelalte date puteau deveni cunoscute unui agent bine pregătit, dacă ar fi urmărit cu atenție dezbaterile congresului, articolele din jurnalele tehnice și alte surse asemănătoare. De asemenea, bazele marinei militare și alte instituții ale acesteia de pe țărm erau deschise pentru marele public. La încheierea programului de muncă, persoanele civile aveau acces pe navele militare, fără ca cel puțin să li se stabilească identitatea.

Situația în flota militară japoneză era radical schimbată. Aici totul se afla închis pentru public : navele erau ferite de ochii străinilor, teritoriile unde se găseau bazele militare erau declarate zone interzise și, în plus, se difuzau și date de dezinformare privind puterea flotei militare.

Drept urmare, sarcina noastră era de a pătrunde prin această perdea densă, fapt destul de greu de realizat. Din cînd în cînd trebuia să găsim răspunsuri la întrebări de acest gen : este adevărat că Japonia construiește nave de 45.000 de tone ? Este adevărat că bazele militare au fost dotate cu noi instalații de coastă ? Care este numărul efectivelor flotei japoneze ?

Munca de cercetare și supraveghere curentă permitea, de regulă, găsirea răspunsurilor la asemenea întrebări, fără a se recurge la folosirea agenților. Problemele importante care trebuiau a fi elucidate constau însă în stabilirea intențiilor ce se ascundeau în spatele flotei, adică a scopurilor în care navele urmau să fie utilizate. Rezolvarea acestor probleme era condiționată de obținerea informațiilor secrete cu ajutorul agenturii. Totodată, pentru analiza informațiilor procurate și desprinderea, pe baza lor, a unor concluzii veridice trebuia desfășurată o muncă de cercetare și nu de oricine, ci de oameni inteligenți și cu o înaltă calificare profesională.

O altă problemă complexă care se impunea a fi elucidată consta în aceea că serviciul nostru de informații își intensifică activitatea în timp de război, pe cînd în timp de pace o slăbește. De fapt, un asemenea mod de lucru are consecințe serioase în sistemul general de securitate. Intotdeauna trebuie să se aibă în vedere că serviciul de informații este la fel de util atît în timp de pace cît și în timp de război. Cu cît un stat își are mai bine pregătit serviciul de informații pentru orice fel de împrejurări, cu atît mai bine el va reuși să facă față acestora cu succes. Metodele spionajului din timp de pace se schimbă în mod simțitor pe timp de război, cînd se trece de la interceptarea sporadică a comunicărilor adversarului la un control sistematic asupra legăturilor lui prin radio, se procedează la utilizare masivă a agenturii, inclusiv a ofițerilor de informații etc.

Revenind la momentul numirii mele în noua funcție, trebuie să reliefez faptul că, în pofida măsurilor de siguranță pe care japonezii le luaseră, era necesar să obțin cît mai urgent posibil informații privitoare la intențiile lor.

Am încercat să procurăm asemenea informații de la o sursă directă, și anume de la atașatul militar japonez aflat la Washington, colonelul Siohei Vasydju. Deseori jucam golf cu el și întrețineam relații destul de strînse. Am hotărît să fac primul pas de la golf spre o treabă mult mai serioasă. I-am dat deci telefon și i-am spus :

— Bună ziua, colonele ! Cum stau lucrurile cu golful ?

— Mulțumesc, relativ — mi-a răspuns Vasydju oftînd.

— Dar în perspectiva apropiată ? — l-am întrebat eu.

— Sper că o să fie mai bine. Dar de ce nu-mi faceți astăzi o vizită ?

Colonelul, prin această invitație, și-a întins singur cursa.

— Cu plăcere. Pot să vin după ce voi vorbi cu Washbeeve și Morriarti, deoarece am promis să mă întîlnesc cu ei.

— Luați-i și pe ei — mi-a spus colonelul.

— Sînt convins că vor accepta cu plăcere propunerea dv. La ce oră să venim ?

— La orice oră. Ce ziceți de ora 17,00 ?

— Vom veni — i-am răspuns, străduindu-mă să-mi ascund bucuria.

La ora 17,00, cu precizie de o jumătate de minut, conform obiceiului japonez, sunam la locuința lui Vasydju, care îi slujea și drept cabinet. De obicei, atașații militari japonezi locuiesc și lucrează în același apartament.

Colonelul Vasydju își invitase și ajutoarele — lt. colonelul Teramoto și maiorul Hirota. După ce ne-am salutat, am stat la masă. Cantitatea de băutură servită era cea normală, ceea ce dovedea că atașatul militar japonez nu avea alte intenții decît o întîlnire obișnuită prietenească. In anul 1931 aveam despre ce vorbi. Pe plan internațional se simțea apropierea crizei și doream să cunoaștem direcțiile de acțiune ale japonezilor și genul de armă căruia în viitor urma să i se rezerve rolul principal : armatei sau flotei ori ambelor, în cooperare. La aceste întrebări doream să căpătăm răspunsuri de la atașatul militar japonez și de la ajutoarele lui.

Vasydju ne-a rugat să rămînem la cină. Am acceptat.

— Ce vor spune soţiile cînd vor vedea că nu servim masa acasă ? — am întrebat eu în glumă ; întrebarea a provocat referiri ironice la adresa femeilor americane, care îşi controlează soţii. A trebuit să recunosc că obiceiul femeilor japoneze de a-şi aştepta soţii pînă noaptea tîrziu are o serie de avantaje.

Discuţia continua liber. Colonelul Vasydju era un ofiţer tipic japonez. Avea o înălţime medie, purta ochelari şi se remarca prin precizia răspunsurilor date. Lt. colonelul Teramoto era un om cu totul diferit. Părul tuns scurt îi scotea în relief faţa rotundă. Părea a fi o fire insuficient de agilă. Maiorul Hirota se remarca printr-o încredere în sine exagerată, prin simplitate şi veselie. Cei trei japonezi reprezentau trei firi cu totul diferite. De aceea, ne aşteptam la o reacţie deosebită la fiecare dintre ei la întrebările pe care urma să le punem pe neaşteptate. Eu aveam sarcina să mă ocup de Vasydju, Washbeeve să-l supravegheze pe Teramoto, iar Morriarti pe Hirota. Important era să acordăm atenţie nu atît răspunsurilor, cît reacţiei lor.

Spre sfîrşitul mesei, discuţiile noastre s-au apropiat, parcă întîmplător, de situaţia din China. Mi-am exprimat în mod deschis simpatia faţă de Japonia pentru greutăţile pe care le întîmpină în urma complicaţiilor survenite în partea de nord a Chinei. Zîmbetul dulce care a apărut pe faţa celor trei interlocutori ai noştri mi-a dat de înţeles că mă aflu pe calea cea bună. In sfîrşit, cînd am considerat că a sosit momentul psihologic favorabil, m-am întors spre colonel şi l-am întrebat :

— Colonele, ce credeţi, dacă veţi pătrunde în Manciuria şi cealaltă parte a Chinei vă va boicota, veţi putea rezista ?

Această întrebare fusese pregătită cu atenţie din timp şi de aceea am pus-o cu un ton indiferent, fără o intonaţie deosebită. Era o întrebare provocatoare, camuflată în mod abil, care, aşa cum speram, ne va furniza informaţii utile. Nu am fost dezamăgiţi, întrucît reacţia interlocutorilor noştri a fost mai mult decît semnificativă. Faţa colonelului a

devenit dintr-o dată roșie, iar el a dus mîna la gură, lăsînd impresia că vrea să tușească. Lt. colonelul Teramoto s-a înecat cu băutura pe care tocmai o avea în gură și, în mod evident surprins, a trebuit să părăsească camera. Maiorul Hirota a început să rîdă isteric, pierzîndu-și controlul.

Obținuserăm, deci, ceea ce ne interesa. Deși nu au răspuns la întrebare, comportarea lor spunea destule lucruri.

La puțin timp după ce atmosfera revenise la normal și Teramoto se înapoiase în cameră, le-am pus încă două întrebări. De această dată, așa cum stabilisem, întrebarea a fost pusă de Washbeeve, care, privind cînd la unul cînd la altul, a lăsat impresia că o adresează tuturor celor de față.

— Colonele, ce credeți că va întreprinde Liga Națiunilor cînd se vor constata astfel de acțiuni din partea Japoniei ?

Maiorul Hirota a răspuns primul la întrebare. A răspuns repede și cu un ton ironic :

— O, această Ligă ! Tot ce poate face este numai să vorbească.

Morriarti s-a grăbit să-și pună și el întrebarea :

— Colonele, îl veți pune pe Pu I drept marionetă în Manciuria ?

A răspuns tot Hirota, arătînd astfel că numai el este în cunoștință de cauză.

— Se poate — a spus el cu un ton triumfător.

Apoi discuția a continuat cu probleme nesemnificative, intrînd pe făgașul ei normal, iar după un anumit timp ne-am luat rămas bun de la gazde.

Pe drum, spre casă, am încercat să ne punem de acord impresiile. Ne era clar că într-un viitor apropiat Japonia va invada Manciuria. In acest mod am aflat unul dintre cele mai mari secrete ale armatei japoneze.

Inainte de a raporta conducerii concluziile desprinse, am hotărît să găsim răspuns și la cea de-a doua întrebare : flota maritimă militară va fi atrasă în acest conflict ? In consecință, am stabilit să facem o vizită asemănătoare atașatului naval japonez și ajutorului lui. Ii cunoșteam pe amîndoi. Am prevăzut că la întîlnirea cu atașatul naval, căpita-

nul de rangul 1 Simomura, partea japoneză va fi reprezentată de același număr de ofițeri cîți vor fi și din partea noastră, deoarece japonezii se străduiau întotdeauna ca la întîlnirile cu străini să fie reprezentați de același număr de persoane.

Cînd l-am sunat pe Simomura și i-am propus să jucăm golf, am primit același răspuns ca și din partea lui Vasydju. Iată-ne deci, în trei, în vizită la atașatul naval japonez. Discuția sărea de la un subiect la altul. In sfîrșit, după ce ne-am exprimat simpatia privind greutățile Japoniei față de situația din China, am pus întrebarea principală. Așteptam. Nu am observat nici o reacție față de întrebarea pusă, exceptînd cîteva cuvinte spuse destul de încet de Simomura :

— Nu știu nimic despre aceasta.

Mergînd spre casă am tras concluzia că armata își are îndreptate privirile spre nord, în timp ce flota spre sud. Aceasta era în martie 1931, iar în noaptea de 18 spre 19 septembrie, Japonia a atacat Manciuria.

In acel timp, eu nu mai lucram în cadrul Direcției de informații a marinei militare. Din nou am primit dispoziție să merg în serviciul activ, încredințîndu-mi-se comanda unui crucișător.

3. ÎN MUNCA DE CONTRAINFORMAȚII

Aproximativ după trei ani petrecuți în larg, am fost rechemat în cadrul Direcției de informații a marinei militare, fiind numit tot în funcția de șef al Secției pentru Orientul Indepărtat. In 1931, cînd părăsisem secția, ea nu dispunea de efectivele necesare și în bună măsură nu corespundea destinației pentru care fusese creată. Acum, în 1934, domnea cu totul o altă atmosferă. In fruntea direcției se afla căpitanul de rangul 1 William Dealworte Pulstone, unul dintre puținii conducători dotați care au ocupat această funcție în decursul timpului. El reușise să imprime subordonaților entuziasmul ce îl caracteriza, era în măsură să le indice căile

cele mai bune pentru atingerea scopurilor urmărite, era inventiv și devotat muncii pe care o desfășura. Ne dădea posibilitatea să transpunem în viață ideile pe care le aveam, dacă ele erau constructive, și își lua răspunderea pentru acțiunile întreprinse. Tot timpul cît s-a aflat la conducerea direcției, activitatea noastră a cunoscut îmbunătățiri serioase, dintre care unele se mai resimt și astăzi.

O trecere succintă în revistă a sarcinilor ce reveneau secției pe care o conduceam m-a dus la concluzia că ne aflam într-un stadiu de început în lupta cu spionajul. In anii anteriori îmi concentrasem atenția spre activitatea de informații. Acum, cînd activitatea de spionaj a adversarului se intensificase în mod simțitor, era necesar să luăm măsuri de contracarare a ei. Culegînd informații despre adversar, noi îi închideam căile spre secretele pe care dorea să le obțină.

Obiectul activității noastre îl constituiau atît agenții japonezi, cît și cei germani, deoarece datele existente evidențiau faptul că între cele două servicii de spionaj începuseră să se statornicească anumite relații de colaborare.

Serviciul de spionaj german propusese în mod oficial celui japonez să-și unească forțele și să folosească agenți germani acolo unde cei japonezi nu puteau să acționeze. Se prevedea chiar ca să se pună la dispoziția japonezilor datele procurate de serviciul de spionaj german în Europa și să organizeze împreună, în Statele Unite ale Americii, o rețea de spionaj, cu condiția ca și serviciul de spionaj japonez să comunice celui german informațiile pe care le obținea. Japonezii s-au arătat încîntați de propunerile ce li s-au făcut și, drept urmare, au hotărît să treacă la transpunerea planului în acțiune. Eugen Ott, viitorul ambasador al Germaniei la Tokio, a fost însărcinat să asigure legătura între serviciul de spionaj german și cel japonez. Un alt spion cu experiență, von der Osten, a fost trimis în Japonia să pună bazele acestei colaborări. Acordul s-a încheiat în anul 1935. Astfel, deși axa Berlin-Tokio a fost constituită cîțiva ani mai tîrziu, colaborarea între serviciile de spionaj ale celor două țări devenise realitate încă de pe atunci. Spionii germani au

început să lucreze și pentru cei japonezi și invers, iar locul lor cel mai frecvent de întîlnire erau Statele Unite ale Americii.

In prezent, cele de mai sus sînt confirmate de istorie, dar în 1935 ele doar se presupuneau, ca urmare a unui număr restrîns de date pe care le aveam la dispoziție în legătură cu colaborarea dintre serviciul de spionaj german și cel japonez.

O confirmare a acestei colaborări am obținut-o la sfîrșitul anului 1935, la o recepție organizată de atașatul militar naval japonez, căpitanul de rangul 1 Tamon Iamaguti. Apariția lui Iamaguti la Washington vorbea de la sine despre intensificarea activității serviciului de spionaj japonez în Statele Unite ale Americii. De aceea, foloseam fiecare prilej pentru a mă întîlni cu el, atît oficial, cît și neoficial, iar el, la rîndul său, nu mă evita.

La recepția amintită mai participau italieni și nemți. In această zi, mi-a atras atenția schimbarea bruscă care a intervenit în relațiile dintre nemți și japonezi. Anterior, relațiile lor erau oficiale și chiar reci. Acum se observa o anumită apropiere și căldură, nemții simțindu-se la Iamaguti ca la ei acasă. Schimbările menționate m-au pus pe gînduri și, implicit, m-au dus la concluzia că între ei s-a statornicit o anumită colaborare.

Această concluzie mi-a fost întărită ulterior, cînd am observat că prezența noastră la recepțiile japonezilor îi irită pe nemți. Ne aflam deci în ajunul intensificării activității unui spionaj unificat, în cadrul căreia cea a serviciului de spionaj japonez avea să cuprindă tot mai multe sfere, atingînd punctul culminant în momentul invaziei de la Pearl-Harbor.

Figura centrală a serviciului de spionaj japonez în S.U.A. era, așa cum faptele aveau să o dovedească, Iamaguti. Urmărirea lui atentă a permis descoperirea celei mai mari afaceri de spionaj desfășurate în Statele Unite ale Americii de la sfîrșitul primului război mondial. Toți ofițerii din cadrul Direcției de informații a marinei militare care

erau mai puţin aglomeraţi cu alte sarcini au fost mobilizaţi în elucidarea acestui caz, mai ales că el putea să aibă ecouri în cele mai înalte sfere diplomatice şi să influenţeze asupra relaţiilor noastre cu Japonia.

Aflîndu-se în centrul păienjenişului ce împînzea ţara de la Washington pînă la ţărmul apusean, Iamaguti conducea totul, deşi alături de el se mai afla încă un spion inveterat. Este vorba de căpitanul de rangul 3 Tosio Miadjaki, aflat în S.U.A. pentru a învăţa limba engleză.

Prima persoană care ne-a furnizat informaţii despre Miadjaki a fost un cetăţean din California.

— Mă văd deseori cu o cunoştinţă, Bill Thompson. Cîndva a slujit în marină, însă a fost scos ; nu cunosc din ce motive. Am observat că, uneori, Bill îşi îmbracă uniforma de marinar, se duce în port şi se urcă pe nave. După astfel de incursiuni se întoarce acasă cu nişte hîrtii scrise pe care le ascunde. Acest lucru mi s-a părut suspect şi am hotărît să-l supraveghez cu mai multă atenţie. Am constatat astfel că el predă hîrtiile respective unui japonez, cu care se întîlneşte în oraş.

Primele verificări efectuate asupra lui Thompson ne-au determinat să conchidem că el este o victimă tipică a spionajului japonez. Fiind înlăturat din marină, a coborît tot mai repede pe treptele decăderii. Lipsa de bani şi beţia l-au atras treptat în plasă. Pînă la urmă, a intrat în atenţia lui Miadjaki, cu care s-a înţeles destul de repede. Iată-l deci pe Thompson din nou în uniformă de marinar, pătrunzînd pe nave, unde culegea informaţii secrete. Acestea erau notate cu atenţie, iar însemnările făcute, după ce îşi schimba uniforma de marinar, le preda lui Miadjaki.

Am procedat, în consecinţă, la strîngerea probelor necesare dovedirii activităţii pe care Thompson o desfăşura în slujba japonezilor. Cînd totul era aproape gata, Miadjaki a dispărut de pe scenă. In mod neaşteptat s-a îmbarcat pe un vapor şi a plecat în Japonia. Thompson, în schimb, n-a scăpat de pedeapsă ; el a fost condamnat la 15 ani de închisoare.

Cu toate că afacerea Thompson s-a încheiat, Iamaguti nu ne dădea linişte. Locuinţa lui se afla sub o supraveghere permanentă. Toate persoanele care îl vizitau erau verificate cu cea mai mare atenţie. Printre acestea am identificat şi un căpitan de rangul 3 în rezervă, John Farnsworth. El frecventa destul de des Ministerul Marinei Militare, unde se întîlnea cu foşti cunoscuţi, pe care îi provoca la discuţii în legătură cu probleme secrete ale activităţii lor. Suspiciunile noastre asupra lui Farnsworth s-au confirmat pe deplin după o vizită pe care el a făcut-o, îmbrăcat civil, pe un crucişător.

— Sînt Farnsworth, din promoţia anului 1915. Vreau să aduc o corectură unui document al navei, pe care, într-o formă iniţială, l-am elaborat personal, s-a adresat el unui locotenent de pe vas. Documentul era strict secret.

— Lucraţi în flotă ? — l-a întrebat ofiţerul.

— Nu, a fost răspunsul.

— Atunci nu vi-l dau.

Farnsworth nu a renunţat totuşi la ideea de a procura documentul respectiv. Profitînd de neatenţia uneia dintre cunoştinţele sale care, prin natura serviciului, se afla în posesia documentului respectiv, l-a sustras de la aceasta. Dispariţia a fost observată destul de repede şi Farnsworth a fost reţinut cu documentul în mînă. In anchetă, el a făcut declaraţii amănunţite în legătură cu informaţiile secrete transmise lui Iamaguti.

Era evident faptul că activitatea serviciului de spionaj japonez se afla în plină desfăşurare. In acelaşi timp, loviturile pe care noi le dăduserăm japonezilor prin lichidarea activităţii de spionaj în cele două cazuri prezentate mai sus l-au pus serios pe gînduri pe Iamaguti. El se afla în faţa unei dileme destul de serioase : fie să continue activitatea de spionaj, fie să părăsească Statele Unite ale Americii. A ales cea de-a doua variantă.

Intre anii 1936—1938, în activitatea serviciului de spionaj japonez s-a constatat o oarecare apatie. Din 1938, ea a început din nou să se intensifice. Serviciul de spionaj japo-

nez luase hotărîrea să treacă la spionajul total, culegînd informații atît cu caracter militar și politic, cît și din celelalte domenii de activitate, pentru ca cercurile guvernante de la Tokio să aibă o imagine cît mai clară asupra planurilor noastre, a potențialului de care dispuneam și a slăbiciunilor ce le aveam. Japonezii aveau nevoie de o rețea care să depășească cadrul spionajului militar naval.

Persoana care a primit această însărcinare nu avea un rang prea înalt. Era secretarul doi al ambasadei japoneze și se numea Terasaki. Il cunoscusem încă pe cînd mă aflam în Japonia. Era un om liniștit, tăcut, inteligent, modest și energic. El a reușit mult timp să ascundă misiunea cu care fusese trimis în Statele Unite ale Americii. Conducea o rețea largă de spioni, care se afla în legătura funcționarilor diplomatici din cadrul consulatelor japoneze răspîndite în aproape toate punctele strategice ale Statelor Unite ale Americii. Pe mulți dintre ei îi cunoșteam, dar ne-am mulțumit să-i menținem sub control, fără a-i aresta.

Această strategie am împrumutat-o de la englezi, care au folosit-o cu succes în timpul primului război mondial. Ne-am amintit cum Anglia a preferat să lase în libertate douăzeci și nouă de agenți inamici de talie și alte cîteva sute de mîna a doua pînă în momentul începerii războiului, cînd activitatea lor putea deveni deosebit de periculoasă.

Prima treaptă a rețelei de spionaj japoneze existente în S.U.A. era formată din reprezentanții diplomatici. Pe locul doi se aflau diferitele reprezentanțe comerciale și de altă natură, iar pe locul trei se găseau agenții din rîndul japonezilor aflați în Statele Unite ale Americii pentru a învăța limba engleză. Pe ultima treaptă se aflau agenții din rîndul japonezilor de rînd aflați în S.U.A.

Am luat deci măsuri pentru verificarea tuturor persoanelor suspecte, care se cifrau la circa cinci mii, și pentru cunoașterea precisă a adreselor lor. Acest lucru ne-a permis ca, în timpul evenimentelor de la 7 decembrie 1941, să putem trece la arestarea a o serie de agenți foarte periculoși.

Cu ocazia verificărilor întreprinse, am stabilit că unul dintre agenții japonezi, aflat printre primele locuri pe lista noastră cu persoanele suspecte, a divulgat din imprudență o acțiune deosebit de importantă a serviciului de spionaj japonez, pusă la cale împotriva noastră. După cuvintele agentului, japonezii intenționau să producă o diversiune cu ajutorul unor persoane condamnate la moarte, prin care să distrugă patru crucișătoare, astfel încît în ajunul războiului forțele flotei noastre și cele ale Japoniei să fie mai mult sau mai puțin egale. Din cuvintele agentului rezulta că acțiunea diversionistă urma să fie pusă pe seama unor persoane lipsite de responsabilitate, pentru care guvernul japonez era gata să-și ceară scuze (desigur, după distrugerea celor patru crucișătoare).

Diversiunea trebuia să fie realizată astfel : în ziua de 17 octombrie 1940, un detașament de aviație compus din douăsprezece avioane conduse de piloți condamnați la moarte urma să apară în mod neașteptat deasupra bazei militare navale unde se aflau ancorate cele patru crucișătoare, pe care să le distrugă cu bombe. Apăruse deci primul indiciu care evidenția faptul că japonezii plănuiau folosirea în război a unor piloți condamnați la moarte, plan realizat întocmai între anii 1944—1945, cînd un corp de aviație cu astfel de piloți ne-a dat lovituri destul de serioase.

Relatările agentului japonez ne-au lovit ca un arc electric. Pentru a nu fi surprinși, am trecut mai întîi la stabilirea faptului dacă la baza navală indicată se află cele patru crucișătoare. Acest lucru s-a confirmat pe deplin. Apoi au fost fixate măsurile necesare pentru a nu se permite apropierea avioanelor japoneze de bază.

In ziua în care urma să aibă loc atacul japonez nu s-a întîmplat însă nimic deosebit. După cum am stabilit ulterior, serviciul de spionaj japonez aflase că noi fuseserăm preveniți în legătură cu atacul preconizat și a renunțat la realizarea lui, dîndu-și seama că va suferi un eșec total.

ANII DE RĂZBOI

1. ÎNCEPUTUL ACȚIUNILOR DE LUPTĂ

Prin atacul din 7 decembrie 1941 asupra bazei noastre militare de la Pearl Harbor, Japonia a început războiul împotriva Statelor Unite ale Americii. Tragedia de la Pearl Harbor este cunoscută. S-au scris destule lucruri despre ea și, probabil, se vor mai scrie. Nu cred că mai este necesar să mă opresc și eu asupra ei. Doresc doar să reliefez faptul că japonezii au realizat pregătirea operațiilor într-un secret absolut. Ei au mers atît de departe cu măsurile de mascare, încît într-o perioadă relativ apropiată de data începerii atacului au dat învoire în oraș tuturor marinarilor din bazele militare navale de pe țărm, pentru a lăsa impresia că flota se află în port.

Ordinele scrise privind punerea forțelor militare în stare de luptă au fost date la 1 noiembrie, fixîndu-se în acest scop ziua „Y" și ziua „X". Ziua „Y" însemna data cînd forțele a șase portavioane vor părăsi locul de dislocare. Ziua „X" însemna data începerii atacului. Ziua „Y" a fost fixată pentru 22 noiembrie, iar ziua „X" pentru 7 decembrie. Concomitent a fost elaborat un cod convențional pentru ținerea la curent a forțelor participante la acțiune cu pregătirile de apărare ale S.U.A. și pentru a se ordona începerea atacului. A fost stabilit că semnalul „Soarta imperiului" inclus într-o transmisie inofensivă de radio înseamnă concentrarea unui

număr însemnat de nave militare la Pearl Harbor. Fraza „cireşi în plină floare" însemna lipsa unor asemenea nave. Pentru începerea atacului a fost aleasă expresia : „Incepeţi escaladarea muntelui Nyitaka".

Expresiile codificate de mai sus trebuiau să difere de codurile folosite pentru ţinerea legăturii cu reprezentanţele diplomatice, care constituiau obiectul unor cercetări intense din partea americanilor. In legătură cu acestea, autorităţilor noastre militare le fusese înmînat următorul raport : „In a doua jumătate a lunii noiembrie 1941, guvernul japonez a stabilit două coduri pentru menţinerea legăturii cu reprezentanţele sale din străinătate. Primul cod a primit denumirea de «codul vînturilor». Cuvintele dinainte stabilite trebuiau adăugate la mijlocul şi sfîrşitul transmisiilor ultimelor ştiri pe unde scurte. De asemenea, ele puteau fi transmise cu ajutorul alfabetului Morse. Astfel, expresia «vînt din răsărit, ploaie» însemna că relaţiile japono-americane sînt în pericol. Fraze asemănătoare indicau starea relaţiilor ruso-japoneze şi anglo-japoneze. Acest cod a fost descoperit de Ministerul Marinei Militare a S.U.A. la sfîrşitul lui noiembrie, ca urmare a interceptării şi descifrării radiogramelor japoneze, precum şi a obţinerii de informaţii din alte surse. La sfîrşitul lui noiembrie 1941, japonezii au elaborat un alt cod, denumit «codul cuvintelor ascunse». Acest cod va fi folosit, în cazul întreruperii legăturii telegrafice, ca mijloc de informare a diplomaţilor japonezi despre situaţia existentă în ţara unde ei se află".

„Codul vînturilor" a fost transmis reprezentanţelor japoneze din străinătate la 19 noiembrie şi el conţinea expresiile convenţionale care urmau să fie incluse în transmisiile radio. Iată precizarea care se făcea : „Referitor la transmiterea prin radio a comunicărilor în situaţii deosebite şi în cazul întreruperii legăturii internaţionale, la ultimele ştiri transmise pe unde scurte se vor include următoarele : 1) In cazul apariţiei unei crize în relaţiile japono-americane : vînt din răsărit, ploaie. 2) In cazul înrăutăţirii relaţiilor cu

U.R.S.S. : vînt din nord, timp înnorat. 3) In cazul apariţiei unei crize în relaţiile cu Anglia : vînt din apus, timp frumos. Semnalul va fi dat la mijlocul şi sfîrşitul transmisiei privind starea vremii. Fiecare expresie va fi repetată de două ori. Cînd o veţi auzi, veţi proceda la distrugerea codurilor etc., etc. Cele precizate au caracter strict secret".

Această directivă a Ministerului Afacerilor Externe japonez a fost trimisă reprezentanţelor Japoniei din întreaga lume. Ea a fost interceptată şi descifrată de multe din serviciile speciale ale aliaţilor care aveau sarcina de a supraveghea transmisiile radio japoneze.

Anumiţi reprezentanţi ai armatei S.U.A. afirmă că în zilele de 3 şi 4 decembrie ar fi fost interceptate transmisii de radio japoneze în care ar fi fost incluse unele dintre expresiile convenţionale amintite mai sus. Personal nu le-am văzut. Indiferent însă dacă au existat sau nu, prin conţinutul pe care îl aveau, ele nu puteau aduce elemente informative noi, care să fie utile forţelor armate americane. Cel mult descifrarea lor indica fie ruperea relaţiilor diplomatice, fie începutul războiului, lucruri care şi aşa erau aşteptate din moment în moment.

Trebuie însă să recunoaştem că, exceptînd informaţiile obţinute prin interceptarea comunicaţiilor radio japoneze, precum şi pe cele care reliefau începerea iminentă a războiului, serviciul nostru de informaţii nu deţinea absolut nici o dată privind atacul de la Pearl Harbor. Este o lecţie din care trebuie să se tragă maximum de învăţăminte.

Desigur că lipsa de pregătire în care a fost surprinsă flota noastră în ziua de 7 decembrie nu poate fi pusă în aceeaşi măsură şi pe seama serviciului nostru de informaţii. Foarte adevărat este însă şi faptul că numeroasele neajunsuri de natură organizatorică existente în flotă s-au reflectat în mod corespunzător şi asupra Direcţiei de informaţii a marinei militare.

In faţa comitetului constituit de Congres pentru cercetarea catastrofei de la Pearl Harbor am arătat că evenimen-

tele care au avut loc au fost favorizate de următoarele neajunsuri cu caracter organizatoric :

1. Ofițerilor din sectoarele operative li s-a permis să facă aprecieri asupra adversarului, deși acest lucru constituia în primul rînd sarcina serviciului de informații. Drept urmare, oameni care nu cunoșteau suficient de bine pe japonezi și nici psihologia lor fuseseră însărcinați să aprecieze ceea ce nu erau în stare să facă. Această practică era nu numai la centru, dar chiar și la organele subordonate, inclusiv la Pearl Harbor, unde ofițerii sectorului operativ au ajuns la concluzia greșită că invazia asupra Pearl Harborului nu ar fi posibilă.

2. S-a admis ca două organe tehnice — Serviciul de contrainformații radio al armatei și Direcția de legături a marinei militare — să se ocupe cu descifrarea, traducerea, aprecierea și transmiterea rapoartelor interceptate ale adversarului, sarcini care, de asemenea, revin serviciului de informații.

3. Selecționarea necorespunzătoare a ofițerilor pentru munca de informații și schimbarea frecventă a șefilor Direcției de informații, care au dus la slăbirea potențialului ei.

Acestea au fost concluziile pe care le-am desprins după ce trecuseră cîțiva ani de la atacul japonezilor asupra flotei noastre din Pearl Harbor. In acele zile însă eforturile noastre, ale tuturor, erau concentrate spre război, care, încă în acest stadiu de început, căpătase o amploare destul de mare. Paralel cu acțiunile de luptă, trebuia intensificată și activitatea de informații și de contrainformații. Pînă în iunie 1942 nu am mai fost în legătură directă cu această activitate, deoarece m-am aflat pe front, în calitate de comandant al unui crucișător. La această dată am fost chemat la Washington, unde mi s-a comunicat că am fost numit adjunct al șefului Direcției de informații a marinei militare, care primise denumirea codificată OR-16. In această funcție, încă de la început mi-am dat seama de importanța primordială pe care o are un serviciu de informații în timp de război.

2. ADJUNCT LA OR-16

In aceeaşi perioadă, şeful lui OR-16 a fost numit contraamiralul Harold Train, care pînă atunci nu lucrase nici o zi în munca de informaţii şi de contrainformaţii. Aceasta a făcut ca multe din sarcinile ce îi reveneau lui Train să cadă pe seama mea.

După cîteva săptămîni de la numirea în funcţia de adjunct al lui Train mi-am dat seama că trebuie să revedem modul cum este organizată şi se desfăşoară munca, dacă într-adevăr vrem ca Direcţia de informaţii a marinei militare să devină un organ eficient, capabil să răspundă cerinţelor existente în timp de război.

Sarcinile muncii de informaţii şi de contrainformaţii în timp de război se deosebesc în mare măsură de cele existente în timp de pace, mai ales datorită urgenţei cu care se impune să fie procurate şi prelucrate datele referitoare la adversar. Acest lucru se explică prin aceea că în timp de război nu este timp pentru cercetări şi analize îndelungate. Cei care se află în mod nemijlocit pe cîmpul de luptă au nevoie urgent şi continuu de informaţii. In timp de război, accentul principal se pune nu pe spionajul strategic, ci pe cel tactic, nu pe procurarea de informaţii cu caracter general, privind planurile posibile ale inamicului, ci pe date referitoare la acţiunile lui concrete.

In timp de război, volumul de muncă creşte în mod simţitor, iar sarcina serviciului de informaţii dintr-un anumit punct de vedere este mai puţin dificilă, datorită accesului mai uşor la secretele adversarului. Este foarte bine cunoscut că războaiele nu se pot duce cu uşile închise. Avioanele zboară deasupra teritoriului inamicului şi se înapoiază la baze cu imagini fotografice asupra forţelor lui şi locului lor de dispunere, adică cu date secrete care în timp de pace sînt obţinute cu foarte multă greutate de către serviciile de spionaj. După desfăşurarea unei lupte, serviciul de informaţii intră în posesia unor materiale secrete foarte importante, la care se adaugă diferite instalaţii militare — uneori chiar

și nave — părăsite de inamic în timpul retragerii. Toate acestea, în timp de pace, sînt foarte bine păzite și accesul la ele este extrem de dificil.

Problema de care se lovește serviciul de informații în timp de război este destul de complexă : în activitatea sa predomină aspectul cantitativ, cel calitativ fiind sufocat de numărul extrem de mare de informații, care, cu fiecare zi de război, este în continuă creștere. Datoria unui bun ofițer de informații constă în selecționarea informațiilor celor mai valoroase din masa de date ce îi parvin în mod continuu. In același timp, se impune luarea măsurilor corespunzătoare și pentru desfășurarea unei activități eficiente de contrainformații. Adversarul vrea să cunoască cît mai multe lucruri despre noi. Drept urmare, sarcina principală a contraspionajului este de a păzi cu strictețe secretele față de adversar. Aici este cazul să amintim că cenzura noastră a colaborat foarte eficient cu organele de contrainformații. De fapt, ea ne-a sesizat prima dată despre folosirea de către adversar a micropunctului. Această colaborare fructuoasă ne-a permis să depistăm agentura inamicului din America Centrală. Este semnificativ faptul că, atunci cînd a fost arestat un grup de agenți ai adversarului, au dispărut subit și submarinele germane aflate în apropierea malurilor Atlanticului. La 14 decembrie 1942 am întocmit pentru Comisia juridică a Senatului un scurt raport în care prezentam în mod succint activitatea acestor agenți :

„...Noi am exploatat informațiile obținute, putînd astfel să descoperim un grup de persoane amestecate, după părerea noastră, în asigurarea cu combustibil a submarinelor germane din acest raion. Trebuie să spun că numărul persoanelor care la început ne-au atras atenția a fost limitat, dar, controlîndu-le corespondența, am reușit să depistăm încă o serie de agenți dușmani, numărul crescînd de peste șase ori...

Serviciul de informații al armatei de uscat și cel al marinei au aflat aproape concomitent despre activitatea acestor persoane, datorită informațiilor primite de la cenzură,

care le-a controlat corespondenţa, şi îmi este greu să spun cine a descoperit primul acest izvor de scurgere a informaţiilor. Important este însă că el a fost descoperit...

...In legătură cu situaţia serioasă care se crease era evident că trebuiau luate măsuri pentru arestarea persoanelor respective. Această acţiune a atras după sine, printre altele, părăsirea de către submarinele germane a zonei în care se aflau...".

In lumina celor de mai sus, consideram că sarcina cea mai importantă consta în urgentarea procesului de transformare a Direcţiei de informaţii într-un instrument într-adevăr preţios, chemat să ajute comandamentul militar. Nu exista însă o coordonare a activităţii diferitelor servicii de informaţii, fiecare dintre acestea dublîndu-se unul pe altul. Flota maritimă militară avea organul său de informaţii, dar şi Direcţia de legături a trupelor desfăşura activitate informativă, iar datele obţinute le comunica direct comandamentului. Armata de uscat avea deja un organ de informaţii şi intenţiona să mai constituie unul, care să fie subordonat direct ministrului. Existau, totodată, organe de informaţii pe lîngă comandamentele aflate pe front, care, de asemenea, nu depindeau unul de altul. Direcţia serviciilor strategice [1] desfăşura şi ea muncă informativă, în timp ce ministerele de finanţe şi comerţ, Departamentul de Stat, Direcţia cenzurii şi alte cîteva instituţii dispuneau de propriile lor organe de informaţii.

Presupuneam că Direcţia de informaţii a marinei militare, dată fiind experienţa ei, va constitui forţa care să coordoneze toate eforturile diferitelor organe de informaţii, dar am fost complet dezamăgit, descoperind că, în cele mai multe cazuri, munca de informaţii se desfăşura de către un personal fără experienţă, care nu prea avea de gînd să-şi perfecţioneze cunoştinţele.

1 Direcţia serviciilor strategice — organul de informaţii al S.U.A. creat în 1942, care a funcţionat pînă la constituirea Agenţiei centrale de informaţii (1947).

O altă problemă principală era aceea a instruirii personalului propriu, mai ales că nu dispuneam decît de o singură școală de informații, care era destinată în primul rînd pregătirii ofițerilor pentru a-și putea îndeplini îndatoririle în cadrul serviciului de informații. Scepticii denumiseră această școală „fabrică pentru pregătirea gumei de mestecat", deoarece nu corespundea cerințelor muncii de informații. Criticile pe care le-am auzit de la ofițeri m-au determinat să pun instruirea pe primul plan al măsurilor întreprinse. Pentru realizarea scopului propus, erau necesare schimbări radicale și am luat asupra mea răspunderea pentru transpunerea lor urgentă în viață.

Vechea școală a fost desființată și în locul ei au fost create două noi. Una a fost denumită „Școala de informații pentru începători" și, în cadrul ei, persoanele neinițiate făceau cunoștință cu principiile elementare și cu tehnica desfășurării muncii de informații. Cealaltă a primit denumirea de „Cursuri pentru perfecționarea efectivului de ofițeri ai serviciului de informații". Prin crearea celei de-a doua școli doream să se înțeleagă faptul că sarcinile organului de informații al marinei militare sînt, într-o anumită măsură, diferite de cele ale serviciului de informații al armatei de uscat. Elementele luptei terestre și problemele pe care ea le ridică lipsesc, în bună măsură, în ducerea războiului naval și, astfel, ceea ce în armata de uscat se numește spionaj tactic, pentru flotă are o aplicare limitată. Noi aveam nevoie de un organ de informații operativ, care să ocupe un loc de mijloc între spionajul strategic și cel tactic. Această formă a muncii de informații era chemată să asigure comandamentul cu toate informațiile necesare pentru ca el să-și poată conduce independent navele la luptă și să realizeze operații combinate cu forțele de uscat. Mobilitatea imensă a flotei și spațiul larg de desfășurare a acțiunilor de luptă atrăgeau în mod implicit lărgirea cîmpului de acțiune a activității de informații. Am înțeles că spionajul operativ trebuie să țină seama de toți acești factori. Am planificat deci instruirea, în perioade foarte scurte, a sute de ofițeri în ve-

derea desfăşurării spionajului operativ. Am instruit aproximativ o mie de cadre şi, amintindu-mi acum de acea perioadă, de planul de instruire a ofiţerilor şi de cerinţele care în scurt timp ne-au fost puse în faţă, sînt convins că aşteptările nu ne-au fost înşelate.

In acel timp, în cadrul Direcţiei de informaţii a marinei militare a fost creată o secţie specială care, prin activitatea pe care a desfăşurat-o ulterior, a avut un rol important în ducerea războiului. Nemţii îşi trimiteau continuu submarinele spre ţărmul nostru, cu care noi duceam lupte deschise, reuşind uneori să luăm prizonier întregul echipaj. Trebuia să prevedem că interogarea prizonierilor va constitui una din obligaţiile importante ale organului de informaţii al marinei militare şi ne-am pregătit pentru aceasta din timp, încă înainte de începerea acţiunilor active de luptă. Secţia a fost organizată de un ofiţer care era foarte bine informat asupra metodelor de activitate folosite de serviciul de spionaj german. Ulterior, sfera de activitate a acestei secţii s-a lărgit, ea devenind un organ aproape independent în cadrul direcţiei noastre.

Activitatea secţiei a dat unele dintre cele mai bune rezultate. Se impune relevat cel puţin faptul că această secţie a descoperit existenţa unei arme secrete deosebit de periculoase, încă cu mult timp înainte ca nemţii să o utilizeze. Este vorba de torpila acustică, care reacţiona la zgomotul elicelor şi motoarelor navelor noastre, putînd astfel să le lovească fără greşeală. Secţia a reuşit să procure o copie a proiectului torpilei acustice cu aproape o jumătate de an înainte ca nemţii să o folosească. In acest mod, flota navală americană a avut posibilitatea să ia din timp măsurile corespunzătoare pentru contracararea eficienţei torpilei acustice. Astfel, cînd prima torpilă acustică a fost lansată de un submarin german, noi am reuşit să îi paralizăm eficienţa.

O altă schimbare, la fel de importantă, produsă în direcţia noastră a fost determinată de problemele de care noi ne-am lovit imediat după debarcarea în Africa de Nord. Organele de informaţii, atît cele ale armatei de uscat cît şi

cele ale marinei militare, nu erau în măsură să aprecieze importanța materialelor de spionaj obținute în cadrul acestei campanii, pentru ca, pe baza lor, să se planifice viitoarele acțiuni de luptă. După selecționarea informațiilor secrete cu caracter tactic, ce se impuneau a fi exploatate imediat, celelalte au fost lăsate la o parte ca neutile. Nu s-a luat în considerație interesul pe care ele îl puteau prezenta ulterior. De aceea, am hotărît să facem o nouă selecție a materialelor respective cu ajutorul unor cadre special instruite pentru o astfel de activitate. Am solicitat în această acțiune sprijinul organului similar al armatei de uscat, creînd un „Serviciu unificat pentru exploatarea informațiilor de spionaj". In acest scop, am întocmit un plan care a fost aprobat de forurile competente, după care toate informațiile secrete culese au fost îndreptate spre departamentele interesate și, în primul rînd, spre linia frontului.

3. OR-16-W INTRĂ ÎN ACȚIUNE

Intr-o zi geroasă de decembrie a anului 1942, într-un magazin muzical din Washington a intrat un furier din cadrul flotei militare americane pentru a cumpăra o placă cu înregistrarea uverturii operei lui Wagner „Olandezul zburător".

Numai cinci persoane — furierul nu făcea parte dintre ele — cunoșteau că procurarea plăcii constituie o parte a unei operații de război dinainte planificate. Placa era necesară secției secrete a Ministerului Marinei Militare, denumită codificat OR-16-W, creată pentru ducerea războiului psihologic împotriva flotei navale militare germane. Cîteva fragmente din uvertura lui Wagner, care reflectau mai pronunțat simbolismul operei și erau bine cunoscute nemților, trebuiau să constituie semnalul muzical al unor transmisii radio regulate.

Activitatea lui OR-16-W reprezenta ceva complet nou. Ideea organizării secției s-a născut în clădirea în care este

dispusă Amiralitatea britanică. Acolo, un căpitan-locotenent puţin cunoscut şi-a exprimat părerea că nemţii, mai ales cei care lucrează în marină, sînt vulnerabili la un atac psihologic. El considera că moralul nemţilor poate fi slăbit prin utilizarea unor factori de natură psihologică neplăcuţi lor, cum ar fi, de exemplu, lipsurile existente în domeniul dotării cu armament, fapt ce atrăgea după sine inactivitatea navelor germane, izolarea îndelungată în care se află echipajele submarinelor germane (ultimele erau denumite coşciuge din oţel) pe timpul cît se aflau în misiune etc.

Planul ofiţerului respectiv a fost adus la cunoştinţă organului de informaţii al marinei militare britanice, care l-a aprobat imediat, iar pentru realizarea lui a constituit Secţia NID 17-Zed. Acestei secţii i-a revenit sarcina desfăşurării războiului psihologic împotriva flotei militare germane, utilizînd toate mijloacele cunoscute : radioul, manifestele şi difuzarea zvonurilor prin intermediul agenţilor ş.a. In afară de aceasta, în transmisiile radio, nemţii erau sfătuiţi să nu accepte să fie înrolaţi pe submarine pentru a evita traumatismele întîlnite frecvent la persoanele care fac serviciul militar pe astfel de nave.

Imediat după constituirea sa, Secţia NID 17-Zed a obţinut primele succese importante, justificîndu-şi astfel existenţa şi în ochii veşnicilor sceptici, ce îşi exprimaseră îndoiala faţă de utilitatea creării ei.

Campania de recrutare pe care o desfăşura comandamentul flotei germane avea drept scop completarea efectivelor submarinelor amiralului Doenitz. Programul german din 1941 privind construirea submarinelor, care prevedea lansarea la apă a cîtorva zeci de asemenea nave, era aproape complet realizat. Acum trebuiau aleşi mii de nemţi tineri pentru constituirea echipajelor acestor submarine. Doenitz dorea să recruteze numai voluntari, întrucît moralul de luptă ridicat care poate fi asigurat de obicei de voluntari avea, după părerea sa, o importanţă deosebită în desfăşurarea cu succes a acţiunilor de luptă de către submarine.

Secția NID 17-Zed și-a început activitatea cu o serie de emisiuni radio și cu difuzarea unor manifeste întocmite cu multă abilitate. Ambele forme de propagandă erau utilizate pe scară largă în acele orașe germane unde Doenitz aprecia că va obține cel mai mare succes în timpul campaniei de recrutare a voluntarilor. In materialele difuzate de secție erau subliniate condițiile grele existente pe submarine, pericolele legate de ducerea luptei sub apă, viața scurtă a marinarilor de pe astfel de nave și alte asemenea fapte, care nici pe departe nu coincideau cu romantismul pe care Doenitz îl cultiva în rîndul populației. Rezultatele campaniei pentru recrutarea voluntarilor au evidențiat faptul — așa cum a reieșit din cenzura corespondenței, interogarea prizonierilor și studierea documentelor procurate de la adversar — că ea nu s-a bucurat de loc de succesul pe care îl aștepta Doenitz. El nu a reușit să recruteze numărul necesar de voluntari.

Acțiunile Secției NID 17-Zed au atras atenția atașatului nostru naval la Londra și a comandantului forțelor militare navale americane aflate în Europa. Cîțiva ofițeri specialiști aflați în subordinea celor doi s-au convins pe viu de eficiența noii arme și au ridicat problema la Washington pentru organizarea unei secții asemănătoare în S.U.A., care să colaboreze cu NID 17-Zed.

Aproximativ în aceeași perioadă, un ofițer de-al nostru de informații se afla la Londra, unde participa la discutarea problemei privind perfecționarea metodelor de interogare a prizonierilor. Ofițerul respectiv era expert în problemele germane și un bun specialist în dreptul internațional. Secția NID 17-Zed l-a utilizat de două ori în calitate de crainic la emisiunile organizate pentru efectivele flotei germane.

Inapoindu-se de la Londra, ofițerul nostru s-a consultat cu mine asupra constatărilor făcute în Anglia și a propus ca și noi să participăm la războiul psihologic în aceeași direcție ca și englezii. Pentru a mă convinge de utilitatea acestei acțiuni nu erau necesare eforturi deosebite, întrucît conside-

ram că influențarea psihologică este o armă puternică în timp de război. De altfel, îmi dădusem seama de acest lucru chiar din timpul invaziei japoneze la Pearl Harbor. Atunci înțelesesem că, pentru a-i putea învinge pe japonezi, cu firea lor atît de emotivă, este necesar, paralel cu acțiunile de luptă, și un atac psihologic. De aceea, în august 1942 am fost de acord cu planul privind crearea în cadrul organului nostru de informații a secției pentru ducerea războiului psihologic și am început să caut ofițerul corespunzător pentru a fi numit în funcția de șef al ei. Acesta a fost găsit în persoana căpitanului de rangul 3 Cecil Coggins. Era necesară acum încadrarea secției cu personalul competent necesar. Coggins considera că secția trebuie să fie conspirată. Impreună am căzut de acord asupra faptului că efectivul secției să fie relativ mic, iar conducerea ei să fie asigurată, în afara șefului, de încă două persoane. Organul nou constituit a fost denumit Secția militară specială (ne-am ferit să-i dăm denumirea de secție pentru ducerea războiului psihologic, pentru a nu trezi obiecții din partea celor care în general erau împotriva a tot ceea ce se numește psihologie). Codificat, ea se numea OR-16-W. Crearea secției a fost bine primită de către Direcția militară de informații, cu care am colaborat nemijlocit pentru a putea pune în aplicare măsurile ce le preconizam. De fapt, Direcția militară de informații era singurul canal prin intermediul căruia noi puteam să organizăm emisiunile de radio pentru ducerea războiului psihologic. Transmisiile de radio ale Direcției militare de informații aveau loc de trei ori pe săptămînă, de cîte șapte ori în fiecare din cele trei zile, și erau difuzate de către toate stațiile din Statele Unite ale Americii, Africa de Nord și Anglia, subordonate acestei direcții. In afară de aceasta, noi am pregătit un program special denumit „Poșta prizonierului“, prin intermediul căruia prizonierii germani și italieni aflați în America puteau să transmită vești rudelor și prietenilor din țările lor. De asemenea, împreună cu Direcția militară de informații pregăteam directivele pentru desfășurarea propagandei în condițiile ducerii războiului pe mare.

S-au luat măsuri în vederea conspirării secţiei noastre speciale, precum şi a însăşi participării flotei americane la ducerea războiului psihologic.

Planul nostru pentru ducerea războiului psihologic era extrem de simplu : pregătirea transmisiilor radio ; alegerea crainicului ; pregătirea manifestelor ; colaborarea cu factorii participanţi la această acţiune.

Secţia şi-a început activitatea la 7 decembrie 1942, exact la un an de la invazia japonezilor de la Pearl Harbor. In timpul existenţei sale, noul organ constituit a realizat, printre altele, 309 transmisii radio adresate flotei militare germane, a căror eficienţă este ilustrată şi de un document al statului major al marinei germane obţinut de forţele noastre armate în timpul unei lupte. In document se arăta că transmisiile radio ale noastre au avut o influenţă distrugătoare asupra moralului efectivelor flotei germane.

In emisiunile de radio la care ne-am referit, am hotărît să folosim anumite informaţii cu caracter secret privind acţiunile adversarului, a căror divulgare nu avea consecinţe asupra mersului războiului, pentru a-l face să creadă că sîntem pe deplin informaţi asupra lui. Deseori, aceste emisiuni lăsau impresia că noi cunoaştem chiar mai multe lucruri despre flota germană decît înşişi nemţii. De asemenea, foloseam datele culese privitoare la disensiunile existente în cadrul efectivelor militare germane, zvonurile referitoare la diferite scandaluri în rîndul anumitor oficialităţi etc. Utilizînd mecanismul informativ de care dispuneam pentru culegerea unui asemenea gen de date, cunoşteam toate detaliile incidentelor din viaţa de familie a amiralului Doenitz, eram informaţi asupra legăturilor amoroase ale ofiţerilor de marină aflaţi în Franţa, asupra punctelor nevralgice ale submarinelor nemţeşti şi asupra altor evenimente neînsemnate la prima vedere, dar pentru noi foarte importante, cum era, de exemplu, faptul că un amiral german a interzis unui subaltern al său să se căsătorească cu o tînără provenită dintr-o familie de oameni simpli.

Prima emisiune a fost transmisă la 8 ianuarie 1943. In cadrul ei se arătau în mod detaliat acțiunile unui ofițer german de marină care, în relațiile cu subalternii, folosea metode din arsenalul Gestapo-ului. Acest lucru era comentat în mod negativ de subordonați, dintre care unii erau prizonieri. La două zile de la prima emisiune am constatat că propaganda germană, folosind anumite succese temporare ale forțelor navale nemțești, s-a intensificat în mod evident, urmărind, bineînțeles, și reducerea efectelor acțiunilor noastre. Drept urmare, am elaborat un plan operativ special pentru a o determina să treacă la apărare. Am hotărît să studiem informațiile transmise de nemți pentru a le demasca caracterul lor ireal. Pentru aceasta, era necesar să dovedim faptul că comandanții submarinelor germane trimiteau lui Doenitz rapoarte false. Toată luna februarie a fost folosită pentru pregătirea acestei ofensive. Odată procurate informațiile necesare, am luat măsuri ca atît în emisiunile noastre de radio, cît și în presa americană și în cea din țările neutre să se comunice lista comandanților germani care întocmeau rapoarte false, prezentînd, totodată, fapte și cifre din care rezulta că navele care, după cum spuneau nemții, fuseseră scufundate sînt întregi și nevătămate și continuă să-și desfășoare activitatea în mod nestingherit.

Campania noastră a început să dea primele roade. La început, nemții difuzau știri cu caracter general, în care se reluau datele privind victoriile lor pe mare. Apoi însă, au început să răspundă în mod direct emisiunilor și celorlalte acțiuni organizate de noi. Era clar că trecuseră la o „apărare psihologică“ și că încrederea lor în propria propagandă începuse să se zdruncine. Succesul acțiunilor noastre a apărut și mai evident după 1 martie, cînd nemții au fost nevoiți să publice comunicatul lunar referitor la navele scufundate. Pentru prima dată de la începutul războiului au fost nevoiți să comunice date concrete și despre insuccesele lor în luptele navale.

Intre timp, am fost informați că amiralul Doenitz făcuse o călătorie la Roma pentru a discuta cu omologul său ita-

lian problema colaborării mai strînse între flotele militare germană și italiană. Analiza situației din punctul de vedere strategic arăta faptul că o asemenea colaborare era de natură să influențeze negativ asupra unora dintre operațiile de luptă atît ale noastre, cît și ale englezilor. Comandantul marinei militare engleze a hotărît să împiedice acțiunea preconizată de nemți și italieni și prin folosirea războiului psihologic. In acest scop, a organizat o consfătuire a reprezentanților secțiilor specializate în desfășurarea războiului psihologic din Anglia și S.U.A. Problema care se punea era aceea de a determina flota italiană să nu părăsească porturile în care se afla dislocată. In consecință, s-au luat măsuri ca italienilor să le parvină informații din care să rezulte că nemții privesc flota italiană drept carne de tun și că sînt gata să o sacrifice dacă acest lucru va fi necesar pentru salvarea corpului african al lui Rommel. De asemenea, au fost difuzate știri care reliefau faptul că flota comercială italiană urma să fie folosită de nemți pentru transportul trupelor lui Rommel, în timp ce trupele italiene urmau să fie lăsate în voia soartei.

Rezultatele acestei acțiuni au fost de-a dreptul neașteptate. Războiul psihologic a ajutat în mod efectiv la menținerea flotei italiene într-o stare pasivă în tot timpul ofensivei noastre asupra Italiei. Flota italiană nu a pus piedici operațiilor noastre nici chiar atunci cînd am început să ne deplasăm spre răsărit.

Activitatea informativă desfășurată de organele similare engleze a dat rezultate bune și în operațiile din Sicilia. Un succes remarcabil a fost obținut în ziua debarcării în Sicilia. Aflînd de la un aviator italian luat prizonier că statul major al forțelor navale italiene este dislocat în Sicilia, un grup de ofițeri de informații au organizat un raid asupra clădirii statului major, au deschis casele de fier cu ajutorul grenadelor de mînă și au procurat documente și alte informații cu caracter secret a căror exploatare a făcut ca viitoarele noastre operații pe mare să se desfășoare în condiții de siguranță sporite. Printre trofeele obținute se aflau

și hărți pe care erau indicate locurile minate de către italieni, felul în care era organizată apărarea porturilor italiene ș.a.

Atunci cînd campania italiană a fost dezlănțuită, războiul psihologic a fost intensificat, pentru a determina flota italiană să capituleze în întregime. Planul acțiunii a fost întocmit la Londra împreună cu colaboratorul pentru problemele războiului politic din cadrul Ministerului Afacerilor Externe al Angliei, care a fost informat asupra situației politice din Italia. La începutul lui iunie, personalul secției pentru ducerea războiului psihologic a fost informat că momentul căderii lui Mussolini este aproape și că după aceasta urmează înfrîngerea definitivă a Italiei. In acest timp intrasem în legătură nemijlocită cu reprezentanți ai Comandamentului superior al flotei italiene și cu ajutorul lor începuserăm să pregătim flota italiană pentru capitulare. Marinarii italieni erau susceptibili la propagandă și, la începutul lui iulie, aveam pregătit textul apelului pe care să îl adresăm flotei italiene pentru a trece de partea noastră. De asemenea, fixasem și ziua transmiterii lui.

Acest moment psihologic a sosit la sfîrșitul verii, cînd convorbirile cu mareșalul Badoglio, care pe atunci era șeful guvernului italian, precum și cele desfășurate în paralel cu comandamentul flotei italiene ne reliefau faptul că înfrîngerea împotrivirii italiene era foarte aproape. Convorbirile se desfășurau în condiții foarte severe de conspirativitate. Dacă unii dintre ofițerii superiori de pe navele italiene cunoșteau despre desfășurarea lor, efectivele de marinari nu știau nimic. La sfîrșitul lunii august, starea de spirit în flota militară italiană era favorabilă pentru capitulare și, atunci cînd Badoglio a hotărît încetarea împotrivirii, am putut să ne adresăm marinarilor cu apelul pentru a trece de partea noastră. Succesul operației poate fi rezumat în cîteva cuvinte : flota italiană a fost singurul gen de armă al forțelor armate ale Italiei care a îndeplinit condițiile capitulării exact așa cum am prevăzut noi.

Aportul esențial în campania psihologică italiană l-au avut englezii. In perioada respectivă, eforturile principale ale secției speciale — OR-16-W — erau concentrate asupra campaniei împotriva Germaniei. Treptat însă atenția noastră a început să fie îndreptată spre Japonia. Am procedat, în primul rînd, la lărgirea efectivelor secției prin încadrarea unor experți în probleme japoneze. In momentul cînd toate condițiile pentru ducerea războiului psihologic împotriva Japoniei erau pregătite și sosise timpul începerii lui, mi s-a ordonat însă să părăsesc munca de informații și să iau comanda unui crucișător. Acest ordin i-a uimit pe toți subalternii mei. Nimănui nu-i trecea prin cap că mi se va ordona să trec în serviciul activ tocmai atunci cînd eu obținusem o seamă de succese în munca de informații și aveam pregătite spre realizare încă multe alte planuri. Aceasta se petrecea în septembrie 1943.

4. RĂZBOIUL PSIHOLOGIC ÎMPOTRIVA JAPONIEI

La sfîrșitul lui decembrie 1943, în cadrul unei emisiuni a postului de radio de la Tokio am ascultat un apel al împăratului Japoniei adresat populației. După părerea mea, apelul avea o importanță cu totul deosebită. Personal nu supraapreciam puterea împăratului, dar nici nu subapreciam rolul lui de „stabilizator general" între diferitele curente ale vieții politice japoneze. După contactul nemijlocit și îndelungat cu politica japoneză, nu-mi era greu să ghicesc rolul pe care el îl avea în Japonia. Deși unele cercuri din S.U.A. își făureau planurile ignorîndu-l pe împărat, eu hotărîsem să-mi elaborez modul de acțiune ținînd cît mai mult seama de existența lui ca singura persoană capabilă să aibă o influență hotărîtoare într-un moment psihologic important. In această zi de decembrie plină de evenimente, împăratul a făcut următoarea declarație : „Situația existentă este cea mai critică din toată istoria îndelungată a imperiului".

Declarații asemănătoare făcuseră anterior și persoane mai puțin importante, în primul rînd pentru a determina poporul să accepte cele mai mari jertfe și a lichida starea de automulțumire caracteristică perioadei de începere a războiului. Acum, din concluziile desprinse de observatori competenți și din izvoarele muncii de informații, noi puteam să ne facem o imagine suficient de completă asupra felului cum evoluase situația internă a Japoniei. Atmosfera de bravură apărută în perioada inițială a războiului aparținea trecutului. Ea era înlocuită cu un sentiment nedefinit de nesiguranță, apărut nu numai în popor, dar și în rîndul oamenilor politici.

Istoria Japoniei era ghidul meu preferat în aceste zile grele. Cunoscînd-o bine, nu mi-a fost greu să înțeleg că apelul împăratului reliefa faptul că anumiți conducători de stat japonezi începuseră să-și dea seama că războiul este pierdut. Pentru cei care știau cum se face politica în palatul din Tokio era clar că, în fond, împăratul exprimase părerea consilierilor săi.

Pe baza experienței căpătate în timpul cît m-am aflat în Japonia și a datelor pe care le obținusem referitoare la serviciul de spionaj japonez nu mi-a fost greu să identific grupul care avea influență asupra împăratului și care l-a determinat să facă declarația respectivă. După părerea mea, printre ei se aflau amiralul Nomura, amiralul Ionai, pe atunci ministru al flotei militare, amiralul Sudjuki, șambelanul principal al împăratului. Acest cerc care îl înconjura pe împărat, compus din oameni de stat cu vechi state de serviciu și din politicieni practici, nu negau victoria Japoniei, dar era de presupus că, în caz de înfrîngere, aveau să se străduiască să o salveze. Nu știu cît de juste erau concluziile mele, dar ele mi-au permis să delimitez grupul de persoane asupra cărora, la timpul potrivit, urma să fie orientată campania războiului psihologic dus împotriva Japoniei.

O importanță deosebită a avut și acea împrejurare că apelul pesimist al împăratului apăruse prea devreme. Cu toate înfrîngerile și pierderile flotei japoneze suferite în tim-

pul operaţiilor de război, forţele principale ale Japoniei erau neatinse. Programul curajos şi realizabil de construire a avioanelor îşi avea rezultatele sale incontestabile; aviaţia japoneză apărea pe cer într-un număr din ce în ce mai mare, cu toate pierderile pe care le suferea.

Sosise anul 1944 şi în sistemul japonez de apărare nu apăruse încă nici o fisură serioasă. Pe atunci, moralul japonezilor era încă destul de ridicat.

Pînă la această dată războiul nostru psihologic împotriva Japoniei se desfăşura în proporţii reduse, mai ales prin intermediul unor emisiuni de radio organizate — la intervale destul de mari — cu ajutorul Direcţiei militare de informaţii. Pe teatrul acţiunilor de luptă din Oceanul Pacific, noţiunea de „război psihologic" nici nu era, în esenţă, cunoscută. In alte zone, destul de restrînse ca număr, deşi se realizau anumite acţiuni componente ale războiului psihologic, ele aveau un caracter local şi erau de scurtă durată.

In mod deosebit se simţea nevoia ducerii războiului psihologic în Oceanul Pacific, în zone cît mai apropiate de însuşi statul japonez, unde forţele noastre se aflau în ofensivă. Cu toate acestea, acţiunile cu un asemenea caracter nu erau privite cu seriozitatea necesară. Cîţiva entuziaşti au încercat să utilizeze metode similare cu cele folosite în războiul psihologic desfăşurat în Germania şi Italia. Ei nu erau însă susţinuţi de factorii competenţi. Aceştia din urmă considerau că orice încercare de a influenţa asupra modului de gîndire al japonezilor se va solda cu un eşec.

Pînă la urmă, un grup restrîns de ofiţeri tineri din cadrul flotei au hotărît să ia problema războiului psihologic în mîinile lor. Aşa a luat naştere primul grup tactic pentru ducerea războiului psihologic în Oceanul Pacific. In acest scop au fost utilizate mijloace diferite. Pentru inducerea în eroare a adversarului în timpul acţiunilor de luptă se foloseau manifeste care erau lansate în mari cantităţi în raioanele unde noi nu aveam de gînd să desantăm trupe; japonezilor li se lăsa impresia că intenţionăm să acţionăm anume în aceste raioane, determinîndu-i astfel să disloce forţele din

locurile unde realmente urmau să se desfăşoare acţiuni de luptă. Manifestele erau folosite cu succes şi în timpul operaţiilor de luptă, mai ales în rîndul populaţiei civile. Japonezii foloseau populaţia civilă drept scut pentru a împiedica ofensiva forţelor noastre. Ei au procedat chiar la folosirea cetăţenilor pentru întreprinderea unor acţiuni de partizanat împotriva noastră.

Pe măsură ce timpul trecea, ne convingeam tot mai mult că japonezii nu sînt chiar aşa de invulnerabili cum se considera în anumite cercuri americane. In consecinţă, activitatea de influenţare psihologică a adversarului a început să fie tot mai mult susţinută de o serie de oficialităţi din Statele Unite ale Americii.

Personal, acordînd importanţa cuvenită influenţării psihologice a adversarului, ca mijloc tactic menit să-i scadă forţa de împotrivire şi să accelereze sfîrşitul operaţiilor militare în diferite raioane de luptă, pregăteam, în acelaşi timp, o campanie psihologică de proporţii, cu caracter strategic, împotriva conducătorilor de la Tokio care, aflîndu-se într-o situaţie de relativă siguranţă, conduceau trupele ca pe simple marionete.

Insuccesele militare din ultimul timp au determinat guvernul condus de generalul Godjio să-şi dea demisia. Ieşirea de pe arena politică a generalului Godjio era un eveniment politic important, care nu ne-a scăpat din vedere. Inlocuitorul lui, generalul Coyso, făcea parte din acelaşi grup care juca rolul dominant în maşina politică a Japoniei de la începutul războiului. Presupuneam deci că noul cabinet condus de Coyso este de tranziţie, urmînd ca un altul să-i ia locul dacă situaţia se va complica. Pe mine mă frămînta o întrebare foarte importantă : cine îl va schimba pe Coyso ? Reîntoarcerea lui Godjio era imposibilă. Dar dacă Coyso urma să fie înlocuit cu un om politic apropiat împăratului şi inclus de mine în categoria „doritorilor de pace“, cu înclinaţii spre acceptarea capitulării, acest fapt ne dădea posibilitatea să grăbim înfrîngerea Japoniei cu ajutorul războiului psihologic.

Desfășurarea evenimentelor evidenția faptul că momentul căderii lui Coyso se apropie cu repeziciune. Ea era determinată de înfrîngerile tot mai categorice pe care japonezii le sufereau în timpul operațiilor de luptă. Sosise deci momentul desfășurării războiului psihologic de proporții. Japonia fusese clătinată și ea putea fi înfrîntă numai cu arma războiului psihologic.

M-am gîndit la toate mijloacele cu ajutorul cărora războiul psihologic putea fi extins. Ele au fost cuprinse într-un plan, pe care l-am supus spre aprobare șefilor mei. Acest plan a determinat readucerea mea, la începutul anului 1945, în cadrul Direcției de informații a marinei militare.

5. PLANUL OPERATIV 1-45

La Secția OR-16-W mi s-a spus că sînt gata să facă totul pentru a crea fundamentul necesar transpunerii în viață a ideilor mele referitoare la desfășurarea războiului psihologic împotriva Japoniei. Astfel, secția trecuse la realizarea unui proiect imens pentru descoperirea celor mai bune procedee care să fie utilizate în cadrul războiului psihologic. Fiecare conflict din trecut al japonezilor era studiat în profunzime pentru ca, în primul rînd, să fie descoperite precedente istorice de capitulare a lor și, în al doilea rînd, pentru a cunoaște împrejurările capitulării. In plus, se culegeau materiale din care să rezulte părțile vulnerabile ale moralei japoneze și tendințele care ar favoriza capitularea. Au fost culese multe fapte cu caracter istoric și secția a ajuns la concluzia că japonezii sînt vulnerabili în fața unei ofensive psihologice. Materialele existente reliefau faptul că, în trecut, japonezii fuseseră departe de a respinge capitularea. In majoritatea cazurilor, războaiele lor interne s-au terminat prin capitularea părții mai slabe și nu prin sinucidere, cum susținea propaganda japoneză. Aceasta îmi confirma părerea bazată pe studierea îndelungată a caracterului japonez.

Deosebit de importante s-au dovedit a fi însă ultimele rapoarte informative. Ele scoteau în evidență existența la japonezi a unei tendințe ce ar fi putut fi folosită pentru împingerea Japoniei spre capitulare sau, cel puțin, pentru determinarea încetării operațiilor militare înainte ca noi să pătrundem cu forța în Japonia. Printre aceste rapoarte se afla unul în care se arătau pe larg cursul politicii pe care Japonia intenționa să o promoveze în continuare, precum și faptul că generalul Coyso își va da în curînd demisia, iar prim-ministru va fi numit amiralul Sudjuki — persoană de încredere a împăratului. Mai mult, se arăta că însuși împăratul se află în fruntea grupului de persoane influente care doreau să accepte condițiile de pace. In sfîrșit, raportul releva faptul că, atunci cînd va fi elaborată formula capitulării necondiționate și vor fi stabilite condițiile capitulării în ideea ca împăratul să-și mențină tronul, amiralul Sudjuki își va da demisia, cedînd locul prințului, care va accepta capitularea și va garanta respectarea condițiilor ei.

Pe baza noilor date pe care le procuraserăm, am îmbunătățit propunerile privind desfășurarea războiului psihologic împotriva Japoniei, iar documentul, odată elaborat, l-am înaintat ministrului marinei militare la 19 martie 1945, cu două săptămîni înainte de debarcarea forțelor noastre militare pe insula Okinawa. Documentul se numea „Planul strategic pentru realizarea ocupării Japoniei". Dată fiind importanța acestui material, redau conținutul lui în întregime :

Secret

PLAN STRATEGIC PENTRU REALIZAREA OCUPĂRII JAPONIEI

Este de presupus că orice invazie în Japonia se bazează pe trei premise :

a) noi nu urmărim anumite avantaje materiale față de Japonia ;

b) ocuparea se realizează în scopul stabilirii păcii și luării măsurilor necesare pentru apărarea ei ;

c) este de dorit ca ocuparea Japoniei să se realizeze cu pierderi minime de vieţi omeneşti, fapt care va contribui la grăbirea terminării războiului.

Cu premisele „a" şi „b" de obicei este de acord toată lumea şi nu sînt necesare comentarii. Premisa „c" presupune revederea planurilor care pot face posibilă capitularea Japoniei prin folosirea unor forţe militare reduse. Acest lucru ar fi posibil dacă noi, pînă la începerea bătăliei decisive, am reuşi să influenţăm într-un sens favorabil nouă voinţa comandamentului militar superior japonez.

Pentru aceasta, trebuie să se acţioneze în următoarele patru direcţii :

1. Să fie continuată ofensiva forţelor noastre militare în insulele vecine, pentru a nu slăbi presiunea asupra căilor de comunicaţie dintre Japonia şi continent.

2. Să se intensifice activitatea asupra „liniei vitale" a Japoniei prin concentrarea bombardamentelor asupra porturilor apusene şi din sud, cu scopul de a împiedica comunicările cu continentul prin intermediul luntrelor.

3. Să se evite bombardamentele asupra palatului împăratului şi a locurilor unde se află familia lui.

4. Să se desfăşoare un război psihologic intens pentru :

a) a discredita anumite personalităţi din comandamentul superior militar japonez şi a provoca în cadrul acestuia nehotărîre şi fricţiuni interne, diminuîndu-i astfel eficienţa acţiunilor ;

b) a discredita comandamentul militar în ochii poporului japonez.

Prima direcţie de acţiune. Necesitatea ei de necontestat este determinată de aprecierea situaţiei existente. Este suficient să spunem că ea este utilă pentru îndeplinirea oricărui plan şi completează propunerile expuse la punctele 2, 3 şi 4.

A doua direcţie de acţiune. Bombardarea porturilor menţionate ar duce nu numai la distrugerea efectivă a mijloacelor care asigură liniile de comunicaţie, dar şi a instala-

ţiilor portuare, fapt care, la rîndul său, ar provoca o demoralizare de natură psihologică. Presupun că această direcţie de acţiune, ca şi prima, este pe deplin justificată de aprecierea situaţiei existente. Ea este amintită aici pentru a arăta importanţa pe care o are în asigurarea victoriei finale asupra Japoniei cu forţe militare reduse.

A treia direcţie de acţiune. Problema bombardării palatului împăratului şi a locului unde se află familia sa trebuie analizată cu o atenţie deosebită. Japonezii îl consideră pe împărat ca fiind de natură divină, descendent al unei linii împărăteşti ce continuă neîntrerupt de 2600 de ani. Pentru majoritatea japonezilor acest lucru este un fel de catalizator, cu influenţă binefăcătoare asupra întăririi moralului şi disciplinei.

Dacă împăratul va fi omorît, oricînd se va găsi o persoană din familia lui — nu are importanţă gradul de rudenie — care să-i ia locul şi să devină un fel de jucărie în mîinile comandamentului militar japonez, ce se va strădui să o folosească pentru realizarea scopurilor proprii. In acest mod, va fi greu de distrus — mai ales în timp de război — concepţia japoneză referitoare la „linia împărătească continuă". Totodată, efectul extraordinar pe care îl va produce moartea împăratului şi a rudelor lui apropiate va fi folosit de comandamentul militar japonez în vederea dezvoltării hotărîrii în fiecare bărbat, femeie şi copil de a lupta pînă la ultima forţă, pentru a obţine „moartea glorioasă". Plata cu multe vieţi omeneşti a unei asemenea împotriviri pentru noi ar fi de neconceput.

(NOTA : în planul de faţă nu este analizată situaţia împăratului după încheierea acţiunilor de luptă, întrucît această problemă va fi rezolvată separat în legătură cu celelalte aspecte ce vor apărea după război.)

A patra direcţie de acţiune. Lupta psihologică intensivă împotriva comandamentului militar superior japonez. Observarea atentă a japonezilor în condiţii diferite şi în pro-

cesul unor activități distincte duce la concluzia de necontestat că nici un japonez, indiferent de rangul și situația socială, nu va lua și nu va putea să ia asupra sa — datorită construcției caracterului său — răspunderea rezolvării unor probleme importante fără ca în prealabil să poarte discuții îndelungate. La început, el va trebui să se convingă că nu va avea singur răspunderea pentru hotărîrea luată. Această slăbiciune a japonezilor trebuie exploatată la maximum. Și dacă în rîndul lor va fi cultivată îndoiala, iar aceasta va fi susținută cu argumente plauzibile, atunci implicit vor fi provocate dispute, exprimări de opinii diferite, dezacorduri etc.

Posibilitatea de a ocoli cenzura și controlul din partea comandamentului militar japonez și de a produce discordie în sferele înalte va spori pe măsura apropierii forțelor noastre de metropolă și a desfășurării nefavorabile pentru Japonia a acțiunilor de luptă. Mijlocul pentru producerea discordiei presupune fixarea unei tehnici precise de ducere a războiului psihologic. Aceasta se poate realiza numai prin adresarea directă către anumite persoane din cadrul comandamentului militar japonez, ale căror calități personale ne sînt cunoscute. Lor trebuie să li se adreseze acea persoană care le cunoaște personal și pe care ele o respectă. Limbajul în care urmează să li se vorbească trebuie să fie accesibil și convingător. Prin ea trebuie să li se adreseze o chemare care să difere complet de cele obișnuite.

Eficiența unui asemenea mod de adresare poate fi apreciată numai de cel care a urmărit nemijlocit reacția unor persoane particulare din componența comandamentului militar japonez prin discuțiile frecvente purtate cu ele timp îndelungat și care le-a studiat în detaliu felul de acțiune

S-ar putea ca unii dintre noi să se îndoiască de eficiența propunerilor de mai sus. Acest lucru este determinat de faptul că ei cunosc destul de puțin psihologia militară a japonezilor.

Sarcina constă în aceea de a-i impune adversarului propria ta voință prin mijloace pașnice. Adversarul știe că el

este învins. Cu tot fatalismul japonezilor, exprimat prin indiferență față de moarte și hotărîrea de a muri pentru împărat, totuși, atunci cînd este vorba de lecțiile istoriei și de speranțele pentru viitor, ei sînt realiști.

Ca și în trecut, noi vom prezenta condițiile capitulării necondiționate. Cerințele noastre de a ieși din război nu constituie nici pe departe un compromis.

Avînd în vedere felul în care poporul japonez a fost atras în război și starea în care forțele armate ale Japoniei se află în prezent, putem fi convinși că, după înfrîngerea Germaniei, comandamentul militar japonez va dispune de un pretext verosimil pentru a ieși din luptă. Toate acțiunile noastre vor trebui să fie îndreptate spre facilitarea adoptării de către japonezi a unei astfel de hotărîri.

Acționînd în cele patru direcții arătate mai sus, fără îndoială că vor fi obținute rezultatele dorite. Dacă dorim să evităm invazia directă în Japonia, care ne va costa multe jertfe, atunci este necesar să se treacă imediat la transpunerea în viață a programului menționat. Din aceasta nu vom pierde nimic, însă putem obține rezultate deosebit de importante.



Cele patru direcții de acțiune propuse în plan se aflau în interdependență. Succesul uneia depindea de celelalte. Am toate motivele să presupun că acesta a fost singurul plan strategic care lua în considerație atît latura materială a războiului, cît și pe cea psihologică. El asigura drepturi egale ofensivei fizice și psihologice și exprima intenția de a folosi lovitura psihologică a mijloacelor fizice ale ofensivei și invers. In accepțiunea cunoscută, el reprezenta un model de plan pentru războiul contemporan, în care mijloacele fizice și psihologice sînt strîns legate, iar eficiența unora poate fi sporită prin utilizarea celorlalte.

Ministrul forțelor militare navale a întîmpinat planul cu o înțelegere deplină și a devenit un apărător activ al direcțiilor de acțiune propuse în cadrul acestuia. Fără ajutorul

lui, planul strategic ar fi nimerit la arhivă împreună cu alte materiale, de asemenea, destul de importante. In afara lui, mai eram sprijiniţi de şeful Direcţiei militare de informaţii.

Pînă la obţinerea aprobărilor necesare, m-am apucat, împreună cu doi colaboratori, de definitivarea unui alt document, planul 1-45, pentru ducerea campaniei psihologice. Redau mai jos planul în întregime, întrucît el conţine un material informativ bogat, ce prezintă utilitate fie şi numai pentru aprecierea trecutului.

Secret

PLANUL OPERATIV 1-45

1. SARCINA (SCOPUL POLITIC) CONSTĂ ÎN :

Evitarea debarcării forţelor armate în principalele insule japoneze prin slăbirea voinţei comandamentului militar superior japonez, încetarea acţiunilor de luptă, realizarea capitulării necondiţionate cu pierderi minimale de vieţi omeneşti din partea noastră şi prin grăbirea momentului terminării războiului.

Această sarcină trebuie rezolvată pe calea prezentării de fapte incontestabile tuturor oficialităţilor care doresc sau vor dori pacea, precum şi prin orientarea, în direcţia dorită de noi, a părerilor care diferă numai în ce priveşte mijloacele de obţinere a păcii.

Pentru a-i impune voinţa noastră adversarului, sînt necesare (scopul propagandei) :

a) convingerea conducătorilor japonezi asupra faptului că nu mai există nici o speranţă în cazul continuării împotrivirii ;

b) convingerea comandamentului militar că, în caz contrar, alternativa care le rămîne o constituie completa lor distrugere ;

c) explicarea importanţei capitulării necondiţionate ;

d) crearea de disensiuni, dezordini şi opoziţie în rîndul acelor conducători militari ai adversarului care vor rămîne partizani ai împotrivirii.

Informațiile :

a) principalele insule japoneze sînt în prezent izolate, exceptînd legătura pe care o au cu continentul, și ele sînt pîndite de pericole din toate direcțiile ;

b) pozițiile noastre în jurul principalelor insule japoneze permit, atît în prezent cît și în viitor, să utilizăm toate forțele necesare pentru a face presiunile ce se impun ;

c) anumiți reprezentanți ai comandamentului militar japonez înțeleg că războiul este indiscutabil pierdut, alții intuiesc seriozitatea situației prezente și inevitabilitatea înrăutățirii ei în viitor ;

d) planurile de victorie ale comandamentului militar japonez se bazează pe existența și în viitor a unor puncte de vedere unitare ale armatei de uscat și ale flotei, precum și pe continuarea războiului cu jertfe din partea tuturor japonezilor ;

e) în rîndul comandamentului militar japonez există neînțelegeri serioase în legătură cu mijloacele de ducere a războiului în trecut, prezent și viitor ;

f) ofițerii superiori din armata aflată pe cîmpul de luptă acuză comandamentul militar superior japonez de incapacitate în ducerea războiului ;

g) între comandanții armatei de uscat și ai flotei există diferențe mari de opinii și neînțelegeri ;

h) pentru prima dată de la sfîrșitul războiului ruso-japonez, premierul a primit indicații de a participa la ședințele comandamentului militar ; astfel s-a creat o legătură directă între conducerea treburilor politice și cea a acțiunilor militare ale imperiului, care era divizată din 1868 ;

i) pentru prima dată în ultimii 24 de ani se ascultă în mod deschis opiniile critice ale guvernului și cele ale comandamentului militar ;

j) pactul axei din 27 septembrie 1940 a fost cu greu semnat de Japonia, numai în urma unor mituiri de proporții ce au avut loc la Tokio ;

k) multe dintre personalitățile din Japonia înțeleg că războiul cu Statele Unite ale Americii înseamnă sfîrșitul imperiului ;

l) este cunoscut că în Japonia transmisiile de radio străine sînt ascultate, iar conținutul lor este difuzat într-o măsură destul de mare.

Concluzii :

a) strategia japoneză se bazează pe faptul că Statele Unite ale Americii vor înceta să desfășoare un război îndelungat și, pînă la urmă, vor ieși din război ;

b) pînă cînd nu va fi înfrîntă voința comandamentului superior, conducerea acestuia va îndemna pe fiecare bărbat, femeie și copil să opună rezistență ; această rezistență costă vieți omenești și bani ;

c) se cunoaște că există deja grupuri care sînt pentru încetarea acțiunilor militare ; ele vor primi imboldul și sprijinul necesar pentru a-și orienta acțiunile în direcția prevăzută în acest plan ;

d) încetarea împotrivirii organizate în Germania sau cererea Germaniei de încheiere a păcii va constitui pentru comandamentul militar japonez un precedent pentru ieșirea din război, mai ales dacă acesta îi va asigura și „salvarea prestigiului" ;

e) înfăptuirea acestui plan operativ va determina cercurile conducătoare să caute mijloace pentru încetarea acțiunilor militare și ieșirea din război înainte ca Japonia să fie complet lichidată ;

f) greutățile sporite în realizarea planului de mobilizare generală, precum și reacția populației în urma recentelor incursiuni ale aviației noastre scot în relief o înrăutățire a stării morale a japonezilor pe frontul interior, fapt ce are o influență hotărîtoare asupra comandamentului superior ;

g) declarațiile adversarului referitoare la mijloacele prin care va fi împiedicată debarcarea forțelor militare pe principalele insule japoneze și la noile arme secrete de care ar dispune dovedesc slăbiciunea lui.

2. HOTĂRÎREA :

Statele Unite ale Americii vor desfăşura o largă campanie psihologică împotriva comandamentului superior prin intermediul unui reprezentant oficial cu un înalt rang, pentru a grăbi şi realiza capitularea necondiţionată a Japoniei, fără să procedeze la debarcarea forţelor militare pe principalele insule japoneze.

3. DIRECŢIILE DE ACŢIUNE (EXECUTAREA):

Reprezentantul oficial va realiza următoarele :

a) va crea baza pentru înfăptuirea ulterioară a planului, adresîndu-se personal cu apeluri marinarilor, militarilor, oamenilor politici şi de afaceri. După cum arată experienţa, asemenea apeluri atrag atenţia. El va analiza calităţile persoanelor respective sau defectele lor pentru a ridica prestigiul celor care se situează pe poziţii realiste şi a discredita pe cei care sînt pentru continuarea războiului ;

b) va folosi grupurile adverse existente în cadrul comandamentului superior care consideră că acest război este incontestabil pierdut sau care nu sînt de acord cu strategia actuală ;

c) va explica detaliat şi concret situaţia fără ieşire în care se află Japonia şi inutilitatea continuării împotrivirii ;

d) va folosi toate materialele din care rezultă recunoaşterea de către japonezi a slăbiciunii lor ;

e) va exploata slăbirea puterii maritime a Japoniei şi pierderea prestigiului ei de imperiu ; va insista asupra acestui fapt subliniind vulnerabilitatea Japoniei şi pe uscat, precum şi în aer ;

f) va atrage atenţia japonezilor asupra diminuării continue a puterii militare a Japoniei ca urmare a creşterii pierderilor în nave şi vieţi omeneşti ;

g) va evidenţia faptul că, după prăbuşirea Germaniei, forţele care în prezent acţionează împotriva Japoniei vor fi întărite în mod considerabil ;

h) va exploata ieşirea din război a Italiei şi refacerea

Franței ca mare putere militară ce are interese directe în raioanele controlate de japonezi ;

i) va exploata disensiunile existente și pe cele care vor apărea dintre Japonia și Germania în diferite probleme ;

j) va exploata teama Japoniei față de debarcarea în principalele sale insule ;

k) va explica că o capitulare necondiționată nu înseamnă altceva decît încetarea acțiunilor de luptă și predarea armamentului pentru a fi înlăturate forțele extremiste. Ca exemplu se pot face referiri la Germania și la teritoriile japoneze ocupate pentru a se demonstra că nu s-a recurs la represalii ;

l) va exploata alternativa Japoniei de a ieși din război, comparînd-o cu situația fără nici o speranță a conducerii naziste a Germaniei.

4. ASIGURAREA :

Pentru executarea planului nu este necesară completarea statului de organizare.

5. PLANUL VA INTRA ÎN ACȚIUNE IMEDIAT DUPĂ CE VA FI APROBAT.

Planul de față nu va aduce prejudiciu privind condițiile de pace sau de ducere a războiului.

Toate operațiile psihologice vor fi puse de acord, atît în conținut cît și în timp, pentru a nu fi diminuată eficiența campaniei.

Reprezentantul oficial va vorbi la radio de trei ori pe săptămînă în decurs de cel mult 15 minute. Fiecare transmisie va fi repetată cel puțin de două ori. Textul va fi prezentat în limba japoneză și retransmis, pentru a fi și mai convingător, în limba engleză.



Ministrul flotei militare a aprobat imediat planul. Urma ca, înainte de a fi prezentat Comitetului unificat al șefilor

de stat major, să fie aprobat şi de ministrul forţelor militare terestre. După aceea, trebuia semnat de preşedintele Statelor Unite ale Americii.

Obţinerea tuturor acestor aprobări a necesitat timp şi de-abia în mai 1945, după capitularea Germaniei, a început şi campania noastră psihologică împotriva Japoniei. Ea a început cu o „declaraţie a preşedintelui" pe care am citit-o la radio în limbile japoneză şi engleză, prin care Japonia era îndemnată să accepte capitularea necondiţionată.

6. MESAJUL DIN TOKIO

Deşi nu mă aflam pe cîmpul de luptă sub bubuitul tunurilor, mă simţeam introdus cu totul în focul războiului. Campania psihologică împotriva Japoniei se desfăşura conform planului şi graficului stabilit cu precizia unei operaţiuni militare.

După ce pregăteam textele emisiunilor, le trimiteam la Direcţia militară de informaţii şi la Departamentul de Stat. Primind aprobările de la aceste instanţe, înregistram textele într-un studio secret al Departamentului Afacerilor Interne. De obicei, studioul era utilizat pentru înregistrarea declaraţiilor oficiale cu caracter secret. Inregistrările erau trimise la San Francisco, de unde se realizau, pe unde scurte, emisiunile pentru Japonia.

Aspectele cele mai importante din cadrul emisiunilor erau tipărite pe fiţuici ce se lansau deasupra Japoniei cu ajutorul avioanelor. Activitatea de bază se desfăşura însă la Washington, unde se elaborau textele. Principalele mele ajutoare erau buni cunoscători ai Japoniei. Astfel, John Paul Reed era un sociolog de valoare. El trăise cîţiva ani în Japonia, vorbea bine japoneza şi cunoştea la fel de bine şi poporul japonez. Căpătînd experienţa necesară în munca informativă în timpul războiului, a reuşit repede să înţeleagă scopul campaniei noastre, avînd un aport important la realizarea ei. Alături de el se afla un alt expert în pro-

bleme japoneze, ziaristul Dennis Machavoy. Şi el cunoştea limba japoneză şi, pe lîngă ajutorul ce mi-l da în pregătirea emisiunilor, îndeplinea şi sarcina de ofiţer de legătură. Al treilea membru al grupului nostru era Francis Eastlake — unul dintre cei mai buni lingvişti din cîţi mi-a fost dat să întîlnesc. Se născuse în Japonia. Tatăl lui era american, iar mama japoneză. Cea mai mare parte din viaţă şi-a petrecut-o în Statele Unite ale Americii. Studiul limbilor era ocupaţia lui preferată ; vorbea curgător treisprezece limbi, printre care şi japoneza. El era consilierul meu principal în probleme de limbă şi a făcut multe propuneri preţioase din punct de vedere psihologic. Din grup făcea parte şi un om al cărui nume nu mi-l mai amintesc. Era un japonez care dobîndise cetăţenia americană. El îmi dădea sfaturi în toate problemele, începînd cu istoria militară şi terminînd cu proverbele japoneze. Critica emisiunile mele şi-mi acorda un ajutor substanţial în prelucrarea stilistică a textelor.

Urmează apoi Stephan Possoni — expert în ducerea războiului psihologic şi specialist în ştiinţe militare. In decurs de cîţiva ani, el a lucrat la OR-16-W, unde a pregătit peste 250 de emisiuni destinate Germaniei. In sfîrşit, îl amintesc şi pe Ladislas Farago, omul de idei, care culegea materialul necesar, astfel încît emisiunile noastre să fie precise şi verosimile. Farago îşi petrecea timpul în biblioteca Congresului, de unde, de fiecare dată, se întorcea cu noi date valoroase. O contribuţie importantă a avut el şi în realizarea emisiunilor. Fiecare emisiune o organiza astfel încît tema principală să redea ceva nou şi, uneori, chiar senzaţional pentru ascultători. Deseori îndeplinea şi rolul de crainic.

Aceasta era în mare echipa noastră, care îşi concentrase toate eforturile pentru a arăta comandamentului militar japonez de ce, cum şi cînd trebuie să accepte capitularea necondiţionată. Importanţa misiunii noastre poate fi apreciată chiar şi numai din considerentul că fiecare text al emisiunii era elaborat pe baza următoarelor patru principii :

a) susținerea politicii ce se ducea în acea perioadă de către guvernul american, precum și a directivelor emise de acesta ;

b) neutilizarea datelor care, odată cunoscute, ar fi pus în pericol securitatea planurilor și operațiilor noastre militare ;

c) asigurarea unui nivel ridicat conținutului emisiunilor atît din punctul de vedere al actualității cît și al acțiunii psihologice pe care urma să o provoace ;

d) prevenirea unor critici la adresa noastră din partea opiniei publice și mai ales a unor ziariști și comentatori.

Ultimul principiu avea mare importanță întrucît, așa cum am arătat, textele se transmiteau și în limba engleză, conținutul lor devenind astfel cunoscut și ascultătorilor americani.

La baza emisiunilor noastre se aflau multe date obținute prin mijloace specifice muncii de informații, cum au fost, de exemplu, cele referitoare la arestarea fiului ambasadorului german la Tokio ca fiind suspect de spionaj. Cu ajutorul unei asemenea informații noi am putut arăta mașinațiunile Germaniei în relațiile cu Japonia, urmărind prin aceasta producerea de disensiuni în lagărul adversarului.

Din rapoartele agenților noștri și din interceptarea emisiunilor de radio japoneze am constatat, imediat după primele transmisiuni, că scopurile urmărite se realizează, deoarece japonezii manifestau interes față de apelurile ce le erau adresate. La 20 mai, din aceleași surse am aflat că emisiunile noastre au fost analizate într-o ședință a cabinetului din Tokio, dar că nu se luase nici o hotărîre în legătură cu ele. Japonezii au dat răspuns la emisiunile mele abia după 19 zile. Pînă atunci, ei nu au știut ce să facă, așteptînd mereu noi explicații. Ce doresc eu ? Care erau scopurile concrete ale emisiunilor mele ? Unde voiam să-i conduc pe japonezi ? Cum ar putea japonezii să folosească emisiunile mele în interesul lor propriu ? Iată cîteva din întrebările ce îi frămîntau încă din momentul transmiterii primei emisiuni.

Răspunsul pe care l-au dat emisiunilor noastre ne-a dus la concluzia că totul se desfășoară conform planului. Guvernul japonez l-a însărcinat pe doctorul Isamu Inoue să discute cu mine prin radio anumite probleme privind capitularea necondiționată a Japoniei. Inoue a fost numit reprezentant oficial al părții japoneze întrucît susținuse că mă cunoaște personal. El a început „discuția" în calitate de șef al sectorului extern din cadrul agenției de presă japoneze. Ulterior, a fost numit locțiitor al șefului sectorului informații din Ministerul Afacerilor Interne japonez. Probabil că acest lucru s-a făcut pentru a-i ridica autoritatea ca reprezentant oficial al Japoniei.

După ce am primit textul complet al răspunsului lui Inoue, am trecut la studierea amănunțită a acestuia pentru a afla scopul real în care a fost trimis. Am analizat atît textul tradus în limba engleză, cît și originalul, ajungînd la următoarea concluzie : Inoue a pregătit și trimis răspunsul pentru a obține încetarea campaniei psihologice sau a o discredita. Parțial, el urmărea să obțină și explicații în legătură cu formula capitulării necondiționate, pentru a i se putea aduce schimbările dorite de japonezi.

Cu toate că din conținutul răspunsului nu rezulta existența unor schimbări în punctul de vedere al japonezilor, Inoue îl încheia astfel : „Am dori ca împreună să ne apucăm de constituirea unei organizații internaționale care să lupte pentru pace în lumea întreagă și pentru bunăstarea omenirii". Noi am interpretat aceste cuvinte ca fiind esența mesajului de la Tokio, cu toate că ele se aflau la sfîrșitul textului.

Răspunsul lui Inoue reliefa în mod clar acordul japonezilor de a adera la o politică de pace și de a trage anumite foloase dintr-o astfel de politică. O importanță mare în această privință o aveau cuvintele de încheiere. Inoue aștepta răspuns de la mine. El declara : „Doresc să vă cunosc părerea în legătură cu mesajul din Japonia".

Textul în limba japoneză al transmisiei lui Inoue conținea și un alt moment interesant, omis în timpul traduce-

rii. In ultimul alineat, adresîndu-se mie, Inoue adăugase alături de numele meu cuvîntul „cun“, care este folosit numai în relațiile cu prietenii și persoanele apropiate. Folosirea acestui cuvînt reliefa sensul real al mesajului.

Concomitent, mesajul lui Inoue demonstra că emisiunile noastre își ating ținta. Mai mulți crainici de la posturile de radio au urmat exemplul lui Inoue. Prezentînd citate din emisiunile noastre, ei demonstrau încă o dată că transmisiile de radio nu numai că erau ascultate, ci și înregistrate.

Planul operativ pe care îl întocmiserăm urmărea de fapt tocmai o asemenea desfășurare a evenimentelor. Știam că fiecare emisiune de radio americană era tipărită într-un jurnal zilnic. Jurnalul era difuzat aproximativ la cinci sute de persoane ce activau în domeniile politic, industrial, militar și publicistic, alese cu multă scrupulozitate. Cu toate că numărul acestui auditoriu era extrem de mic, totuși tocmai el era acela care deținea forța hotărîtoare. Dacă persoanele respective doreau continuarea războiului, obligîndu-ne astfel de a recurge la invazie și a duce luptele pe teritoriul japonez, atunci ele erau în măsură să facă acest lucru. In același timp, ele aveau suficientă putere și pentru a începe convorbirile de pace sau pentru acceptarea capitulării necondiționate. Deși presupuneam că emisiunile noastre ajung și în rîndul poporului japonez, în aceasta nu vedeam o realizare prea mare, deoarece opinia publică japoneză nu juca un rol important.

Copiile comunicărilor interceptate erau, de asemenea, trimise la palatul împăratului. Noi prevăzuserăm acest lucru și încă de la începutul campaniei speraserăm că transmisiile vor deveni cunoscute și în mediul apropiat al împăratului. Răspunsurile pe care începuserăm să le primim de la japonezi demonstrau că așteptările noastre se adevereau.

Evenimentele catastrofale pentru Japonia care se succedau constant din luna octombrie au atins apogeul în martie : guvernul Coyso a căzut. Sosise un moment critic. La 6 aprilie 1945 a fost numit premier amiralul Sudjuki. Mi-am

dat seama că numirea lui duce la crearea unei situaţii politice extrem de favorabile nouă. Consideram că el se va afla în fruntea adepţilor păcii, întrucît era în relaţii apropiate cu împăratul, iar programul guvernului urma să fie înfăptuit de politicieni tineri, de genul amiralului Ionai.

Noi înţelegeam rolul flotei în mişcarea pentru pace şi făceam tot ceea ce era posibil pentru a adînci disensiunile între flotă şi armată. Puteam spune multe lucruri despre slăbiciunile flotei, dar în mod intenţionat am exclus această temă din emisiunile noastre. Flota japoneză, în sens propagandistic, lupta de partea noastră. Orice aluzie la vulnerabilitatea ei i-ar fi slăbit în mod inevitabil poziţia în favoarea adepţilor războiului, al căror centru principal îl constituia clica militară în frunte cu fostul premier Todjio.

Cînd Sudjuki şi-a luat în primire postul de premier, el spera să păstreze în ultimă instanţă o parte din cuceririle militare ale Japoniei. Evenimentele care au urmat l-au zguduit pe Sudjuki. Nu mai putea să ascundă poporului că invazia pe insulele japoneze va constitui pasul următor al aliaţilor. El trebuia să acţioneze imediat dacă dorea să păstreze măcar o parte din ceea ce visa. Japonia era gata să ceară pacea.

7. ULTIMELE EMISIUNI

La 9 iunie 1945, la ora 8,25, am transmis cea de-a şasea emisiune radio, incluzînd în conţinutul ei comunicarea transmisă din Suedia de cunoscutul corespondent japonez Djiro Taguti ministrului afacerilor externe de la Tokio. Copia acestei comunicări a fost procurată cu preţul unor eforturi foarte mari de către agenţi ai Secţiei suedeze a Direcţiei serviciilor strategice. Comunicarea mi-a fost transmisă ca fiind un material preţios pentru campania noastră. Taguti era cunoscut ca reprezentant al forţelor japoneze extremiste. Cîţiva ani la rînd el condusese în Germania o revistă japoneză ultrareacţionară şi se lăudase cu faptul că se bucură de în-

crederea naziştilor. Acum sosise timpul ca el însuşi să dea sfaturi de pace ministrului afacerilor externe, dacă acesta dorea să evite soarta Germaniei.

Taguti nu numai că dădea sfaturi, dar mergea şi mai departe, luînd asupra sa răspunderea de a duce tratativele în acest scop cu ambasadorul nostru din Suedia. Taguti acţiona ca persoană particulară şi desigur că propunerile lui nu puteau fi luate în serios. Totuşi, ele au fost preluate de alţi japonezi din Suedia, printre care se aflau şi reprezentanţi ai principalelor concerne japoneze. Aceste persoane susţineau rugămintea lui Taguti, sperînd astfel să obţină un răspuns favorabil de la Tokio.

Transmiţînd la radio comunicarea lui Taguti, am comentat-o în felul următor:

„Domnul Taguti vorbeşte despre faptul că nemţii şi-au elaborat strategia luînd în consideraţie fapte imaginare. Dar strategia japoneză nu este construită pe aceeaşi bază? Lecţia importantă pe care o persoană atît de pătrunzătoare ca domnul Taguti a desprins-o din înfrîngerea Germaniei constă în aceea că, pentru Germania, continuarea fără nici o speranţă a războiului nu numai că nu a fost de nici un folos, dar influenţează şi asupra viitorului acestei ţări. Taguti spune că plata este enormă. Oraşele germane sînt distruse, bunurile de preţ de asemenea; totul, absolut totul a fost pierdut, inclusiv suveranitatea".

Ultima afirmaţie constituia un argument puternic, deoarece întreaga Japonie spera să-şi salveze, la încetarea războiului, suveranitatea. Insuşi cuvîntul suveranitate avea o importanţă aparte pentru japonezi.

La sfîrşitul lui iunie, situaţia Japoniei era disperată. Amiralul Sudjuki a convocat parlamentul în sesiune extraordinară, în cadrul căreia a făcut o analiză generală a stărilor de lucruri de pe front. Noi am apreciat cum se cuvine importanţa acestui eveniment. De la început era clar că deşi Sudjuki a vorbit despre război, el era cu gîndul la pace. In această privinţă este semnificativ faptul că în expunerea largă pe care a făcut-o a declarat că este gata să accepte

condițiile noastre. El avea anumite îndoieli numai în ceea ce privește viitorul împăratului și acest lucru îl reținea în luarea unei hotărîri definitive. „L-am slujit pe excelența sa mulți ani — a spus Sudjuki — și mă mîndresc cu aceasta. Cred cu hotărîre și curaj că nu există pe lume un alt om care să fie mai mult preocupat de soarta păcii și de bunăstarea omenirii ca excelența sa. Actele inumane ale Americii și Angliei sînt îndreptate în direcția de a nu ne da posibilitatea să ducem politica națională promovată de împărat. Am auzit că adversarul se laudă cu cerința sa de capitulare necondiționată a Japoniei. Capitularea necondiționată nu înseamnă altceva decît distrugerea structurii noastre naționale și a poporului japonez. La această lăudăroșenie noi trebuie să dăm un singur răspuns: să luptăm pînă la sfîrșit".

Cunoscînd împrejurările în care a avut loc sesiunea parlamentului și conținutul cuvîntării lui Sudjuki, la 7 iulie am transmis o emisiune importantă în care am propus în mod deschis japonezilor să ceară pace. „Japonia trebuie să mai facă încă un pas, am spus eu, accentuînd aceste cuvinte. Din considerentele pe care amiralul Sudjuki le cunoaște, Japonia trebuie imediat să facă alegerea. V-am spus deja mai de mult că timpul nu lucrează pentru Japonia. Trebuie să acționați cît mai repede. Mîine s-ar putea să fie prea tîrziu".

Am analizat încă o dată cuvîntarea lui Sudjuki în vederea desprinderii celor mai corespunzătoare concluzii pentru acțiunile noastre ulterioare. Așa cum evenimentele au arătat-o și cum însuși Sudjuki a recunoscut, analiza noastră s-a dovedit a fi bine fundamentată. Acum problema se punea de a găsi metoda prin care să-l convingem pe Sudjuki că noi nu dorim să distrugem structura națională a Japoniei.

De data aceasta nu ne-am mai limitat la organizarea doar a unei emisiuni radio. Concomitent, am recurs și la o cale ocolită, utilizată deseori chiar de către japonezi. Am hotărît să-i răspundem premierului Sudjuki printr-o scri-

soare anonimă, publicînd-o într-un cotidian american. Scrisoarea conținea răspunsuri la toate întrebările lui Sudjuki. Cîteva fragmente din scrisoare merită să fie redate în această lucrare :

„In ce privește Japonia, este greu de înțeles cerința ei de a i se explica «formula» capitulării necondiționate, deoarece aceasta a fost definită și explicată în diferite documente oficiale. Politica noastră privind capitularea necondiționată poate fi de fapt rezumată în felul următor :

1. Capitularea necondiționată este mijlocul de încetare a războiului. Ea înseamnă acceptarea condițiilor fără a fi prezentate contracondiții.

2. Condițiile ce trebuie respectate după capitulare sînt arătate în documentele oficiale cunoscute.

3. Din conținutul acestor documente rezultă că nu avem de gînd să ne mărim teritoriul. Ba mai mult, ele cuprind formulări din care decurg avantaje atît pentru învingător cît și pentru învins.

4. Legislația militară americană, bazată pe precedente istorice, precum și pe hotărîrile Tribunalului Suprem al S.U.A., indică faptul că victoria sau ocupația nu afectează suveranitatea națiunii învinse, chiar dacă națiunea respectivă s-ar afla sub un control militar deplin.

Dacă, așa cum a arătat amiralul Sudjuki în parlament, japonezii sînt alarmați în principal de viitorul structurii naționale a Japoniei și de situația împăratului după capitulare, pentru a cunoaște răspunsul la aceste întrebări trebuie să ni se ceară explicații. De fapt, răspunsul poate fi dat repede și în mod pozitiv pentru cei care se tem de viitorul păcii".

Scrisoarea a apărut — după prima publicare — în mai multe ziare americane, iar noi eram convinși că ea a fost interceptată și de către guvernul japonez.

Concomitent, a fost pregătită o lovitură din altă parte. Mi s-a propus să pregătesc un text pentru a fi transmis la radio în calitate de reprezentant oficial al Statelor Unite ale Americii.

Am înțeles pe deplin răspunderea unei asemenea emisiuni și de aceea am pregătit-o cu multă atenție. Am lucrat zi și noapte aproape o săptămînă. Cînd m-am îndreptat spre studioul de radio aveam în buzunar varianta a cinsprezecea a textului. La începutul emisiunii am fost prezentat ca „reprezentant oficial al guvernului Statelor Unite ale Americii", conform prevederii planului operativ pe care îl elaborasem anterior. Japonezii și-au exprimat o oarecare derută față de rolul meu oficial. Eram într-adevăr reprezentantul oficial al guvernului sau îmi atribuisem de unul singur o asemenea investitură ? Declarația mea fusese aprobată de conducerea superioară sau era simplă propagandă americană ? Comunicînd presei textul emisiunii speram să înlăturăm aceste îndoieli ale japonezilor. Rezultatul obținut a fost îmbucurător. In esență, apelul meu cuprindea următoarele propuneri : „Conducătorilor Japoniei li se oferă salvarea și nu distrugerea Japoniei. Așa cum am spus și anterior, în fața conducătorilor japonezi stau două alternative : una — distrugerea completă a Japoniei și pacea dictată care va urma după aceasta ; a doua — capitularea necondiționată și avantajele care decurg de aici. Posibilitatea dv. de a medita asupra acestor factori va dispărea în curînd... Dacă conducătorii japonezi continuă să tărăgăneze lucrurile sperînd în minuni, atunci ei trebuie să înțeleagă că cimitirul istoriei este ocupat de mormintele popoarelor care au fost aduse la tăcere tocmai pentru că au luat hotărîri cu prea mare întîrziere".

In fața acestei campanii zgomotoase, japonezii păstrau o tăcere semnificativă. Nu a trebuit însă să așteptăm prea mult. Răspunsul japonezilor a fost dat la 24 iulie, ora 12,15, de către un alt Inoue. El a fost prezentat drept mare expert în probleme de relații internaționale. Comunicarea pe care fusese însărcinat să o facă avea o importanță foarte mare. In esență, el trebuia să arate că Japonia este gata să accepte capitularea necondiționată dacă primește asigurări că vor fi respectate condițiile prezentate de Statele Unite ale Americii. El a declarat : „Dacă America s-ar dovedi sinceră în traducerea în viață a ceea ce propovăduiește, atunci po-

porul japonez, respectiv armata japoneză, vor proceda în mod automat — dacă nu de bună voie — la încheierea conflictului. Atunci și numai atunci va înceta bubuitul armelor în Răsărit și Apus".

Examinînd evenimentele care s-au succedat ulterior, trebuie să recunoaștem că răspunsul lui Inoue din 24 iulie demonstra hotărîrea japonezilor de a termina cît mai repede războiul în condițiile prezentate în seria emisiunilor pe care noi le organizaserăm. Este semnificativ faptul că răspunsul Japoniei a fost publicat cu treisprezece zile înainte de lansarea primei bombe atomice la Hiroșima. După lansarea bombei atomice, practic misiunea mea încetase, cursul evenimentelor fiind într-o serie de privințe altul decît cel presupus inițial.

CUPRINSUL

Responsabil de carte: colonel ION GEAGLĂ
Redactor literar: mr. MIRCEA CÂMPEANU
Corector: a.c. RADU STOIAN

Dată la cules: 20.05.71; Bun de tipar: 17.08.71.
Tiraj 1500 ex., din care 1400 ex. hîrtie semivelină și 100 ex. hîrtie velină, format 16/61x86.
Lucrarea conține 96 pagini.

Volumul 1
7 broșuri cu
de 870 pag
1 - 147 pa
2 - 114 pa
3 - 134 pa
4 - 125 pa
5 - 118 pa
6 - 141 pa
7 - 91 pag.

„...Am început studiul caracterului japonez în 1920; la început, atît cît acest lucru a fost posibil, prin intermediul cititului și al analizei reflecțiilor autorilor pe care îi consideram ca autorități în cunoașterea Japoniei, iar apoi pe bază de observații personale...

...Cel mai important lucru este acela că am studiat caracterul japonezilor din punctul de vedere al standardului moral nipon, putînd astfel să înțeleg multe din motivele ce se ascundeau în acțiunile lor, atît în timp de pace, cît și în timp de război...".

105

£10